

DE KRACHT VAN **Samen**⁺

MAGAZINE VAN CHRISTENUNIE NOARDEAST-FRYSLÂN. NOVEMBER 2018

*Anna
van der Breggen*

**'Wielrennen is op
dit moment heel
belangrijk'**

**Heel Noardeast
-Fryslân bakt**

Met recept

**Klaas de Jager:
'Neem onze
inwoners
serius'**

**Reinier van den Berg:
'Een wereld zonder
koffie? Ik kan het me
niet voorstellen'**

*Het geheim van
de gemeenteraad*

Inhoud

De kracht van Samen - Najaar 2018

4. 'Niet meer besturen vanachter een bureau'

12. Een wereld zonder koffie?

32. 'Wielrennen is op dit moment heel belangrijk'

36. Heel Noardeast-Fryslân bakt

24. Koken met Passie

54. Nuchtere plattelanders in de politiek

En verder o.a.:

- 20. Groeten uit Noardeast-Fryslân
- 28. 7 initiatieven maken het mooier
- 38. Winkelen in Dokkum
- 46. 5 tips om het verschil te maken
- 53. Het geheim van de gemeenteraad
- 59. Woordzoeker

De kracht van samen

Het begon als een spontaan idee om te laten zien hoe sterk onze lokale samenleving is. Een heleboel mensen bouwen met veel inzet en enthousiasme mee aan de leefbaarheid van onze kernen, dorpen en regiostad. Dat is enorm waardevol. Samen zijn we sterker dan je denkt. Dat spontane idee hebben we verpakt in een prachtig magazine. De kracht van samen!

De gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadeel en Kollumerland c.a. gaan op in onze nieuwe en unieke gemeente Noardeast-Fryslân. Van Hallum tot Munnekeziyl en van Wierum tot Zwagerbosch hebben wij elkaar meer dan nodig. Alleen **samen** kunnen we iets bereiken. Iedereen op z'n eigen plekje. Dat is voor ons de politiek. Met veel overtuiging en plezier blazen we ons partijtje mee. Daar genieten wij van. Echt waar. Politiek is prachtig werk! Samen maken we ons sterk voor een samenleving waarin **iedereen** ertoe doet.

Het is mooi om te zien dat de kinderen in dat gezin waarin het niet zo lekker liep, dankzij goede hulp weer vrolijk naar school gaan en met hun vriendjes kunnen spelen, dat steeds meer mensen hun huis isoleren en zonnepanelen plaatsen. Het is mooi om te zien dat er weer nieuwe woningen in meerdere dorpen worden gebouwd.

Er gaat een heleboel goed in onze gemeente. Daar zijn we blij mee en dankbaar voor. Natuurlijk zijn er ook dingen die beter kunnen. De ChristenUnie zet zich daar voor in. In de afgelopen vier jaar hebben we mooie dingen kunnen realiseren. Dat geeft energie om ook na de gemeenteraadsverkiezingen weer samen met u aan de slag te gaan. Het helpt dan niet om verschillen uit te vergroten. Laten we de verbinding zoeken. Samenwerken is waardevol en brengt mooie resultaten binnen handbereik.

Klaas de Jager

Een oprjochte Fries over Noardeast-Fryslân

Ben je op zoek naar *in oprjochte Fries?* Ga dan eens buurten bij Klaas de Jager in Kollum. Een kerel met een mening. Hij loopt niet te koop met zijn emoties. In ûnder-ier heit en misschien wel een tikkie eigenzinnig, maar iemand met het hart op de goede plaats. Klaas is een man van weinig woorden. En als er toch iets gezegd moet worden, dan is hij recht voor z'n raap: 'Onze inwoners worden niet serieus genomen!'

Niet meer besturen vanachter een bureau

Klaas fietst door Kollum. Hij is trots op zijn dorp en vertelt over de geschiedenis. Ergens in het centrum wijst hij op een monumentale boerderij. 'Daar hebben we gewoond.' Niet altijd, want Klaas is geboren in Broeksterwâld. Nu woont hij in een appartementencomplex op een steenworp afstand van het gemeentehuis van Kollum. 'De kinderen zijn zo goed als de deur uit.'

Het beschermd dorpsgezicht van Kollum helpt hem om weer even aan iets anders te denken. Eerder op de dag heeft Klaas zich tijdens een bedrijfsbezoek erg boos gemaakt. Dat kun je niet aflezen aan zijn gezicht, maar zijn vierkante uitspraak verradt zijn emotie.

'Er wordt niet naar die man geluisterd. Hij loopt tegen een muur aan, maar hij moet toch verder met zijn bedrijf?' Klaas doelt op de eigenaar van een succesvol bedrijf in Dokkum, die door de gemeente Dongeradeel aan het lijntje wordt gehouden. 'Hij heeft nu 60 man aan het werk en kan nog wel 20 paar handen plaatsen. En op termijn misschien nog eens een keer 20. Zo'n bedrijf zou zomaar 100 tot 150 man aan werk kunnen helpen.'

Samen de schouders eronder

Het bedrijf wil uitbreiden, maar de gemeente geeft geen ruimte en neemt ook niet de moeite dat besluit te motiveren of alternatieve locaties aan te bieden. 'Naar de redenen kan de beste man alleen maar gissen. Het pand is industrieel erfgoed en er zijn geruchten over woningbouw, maar dat is uitgesloten want de grond is zwaar vervuild.' Wat gaat Klaas eraan doen? 'Om te beginnen wil ik dat dossier boven tafel hebben. Hoe is dat nou gegaan? Welke afspraken zijn er gemaakt? En ik ben erg nieuwsgierig naar de visie van de gemeente op de samenwerking met ondernemers en de ontwikkeling van de bedrijfstreinen. Het gaat er toch om dat we samen de schouders zetten onder de lokale economie?'

De eigenaar van het mooie bedrijf in Dokkum overweegt nu om te verhuizen naar een andere gemeente. Dat zit Klaas dwars. 'Ik hoop dat we het tij nog kunnen keren. Het gaat hier om werkgelegenheid. Ga met die man om de tafel zitten en kom tot een oplossing. Ik wil weleens horen wat de wethouder daar aan doet. Nu is een delegatie van de gemeente om het bedrijfspand heengelopen, maar ze hebben niet eens de moeite genomen om even binnen te kijken om te zien wat een prachtig product die man maakt.'

Welvaart

Bij het oude postkantoor parkeert Klaas zijn fiets. Dat is het startpunt van een fraaie wandelroute door het historische centrum. Wie denkt dat Kollum zomaar een dorp aan de rand van de Friese wouden is, moet even bij Klaas in de leer. 'Kollum werd groot door de handel in boter en kaas en granen. Het was een welvarend dorp. Dat kun je nog steeds zien.' Hij wijst naar de fraaie panden. In de 16e eeuw kreeg Kollum een waag. Een deel van de Dokkumer kaashandel ging naar het dorp. 'Er was over het water een goede verbinding met het noorden en het zuiden.'

‘Die kleur is niet zo belangrijk. Wij zijn een partij voor iedereen, voor alle inwoners’

Na de gemeentelijke herindeling op 1 januari 2019 maakt Kollum deel uit van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân met een stad en maar liefst 52 dorpen. Klaas vindt er geen doekjes om. De nieuwe gemeente moet meteen aan de bak. ‘Deze regio heeft potentie, maar dat komt alleen uit de verf als de overheid, bedrijven en inwoners daar samen aan trekken. Laat de gemeente eerst maar eens goed luisteren. Inwoners en bedrijven worden niet serieus genomen. Ik hoor dat vaker. Er wordt gezegd: ‘We zoeken het uit, we bellen u terug.’ Maar er wordt niet teruggebeld. Mensen worden niet serieus genomen. Dat is het eerste wat moet veranderen.’

Twee keer knippen

Klaas houdt van aanpakken. Misschien is dat ook wel een eigenschap van een echte Fries. Hij laat de dingen niet op z’n beloop, maar slaat als het moet met z’n vuist op tafel. ‘Misschien moet je wel een beetje gek zijn om dit werk te doen.’ Hij doet het raadswork naast zijn werk als hoofd inkoop. ‘Ik heb een hoop energie en ben er niet de man naar om de hele avond voor de tv te hangen.’ De Kollumer wil best praten over een deelname van de ChristenUnie aan een nieuwe coalitie. ‘Maar met praten alleen heb je nog geen akkoord. Eén van de voorwaarden is dan wel dat we het anders gaan doen. Ga luisteren bij de mensen. Ga praten met ondernemers. Dat geldt niet alleen voor ambtenaren, maar ook voor de burgemeester en de wethouders. Ik hoor de term ‘nieuwe democratie’ wel eens vallen. Dat is wat mij betreft de ‘nieuwe democratie’: er zijn voor de mensen en niet meer alleen besturen vanachter een bureau of een vergadertafel.’

‘Wij doen geen beloftes, maar we hebben natuurlijk wel ambities.’ Klaas maakt het niet mooier dan het is. ‘De gemeente is niet heel rijk. We hebben slechts € 140.000 beschikbaar voor nieuw beleid. Dat is twee keer knippen met je ogen en het is weg.’ Hij kijkt nuchter en zakelijk naar wat er mogelijk is. De belangrijkste opdracht voor de nieuwe gemeente kost misschien niet eens geld: ‘We moeten de plannen die er liggen goed uitvoeren en zorgen dat mensen weer

vertrouwen krijgen in de overheid. Dat zal niet vanzelf gaan. Langzaam moeten mensen ontdekken dat de cultuur verandert, dat er weer naar hen geluisterd wordt, dat we het samen gaan doen.’

Woensdagmiddag

Omdat er amper geld op de plank ligt, moeten er keuzes gemaakt worden. ‘In het verleden zijn er soms verkeerde keuzes gemaakt,’ denkt Klaas. Hij noemt een voorbeeld. ‘Het bedrijventerrein is neergelegd aan de oostkant van Kollum, aan de andere kant van het kanaal. Daar zou je nu woningen bouwen. Het vrachtverkeer naar de oostelijke kant van Kollum zorgt nu de hele week door voor een enorme drukte. Dat bedrijventerrein had aan de doorgaande weg naar Lauwersoog moeten liggen. De keuze voor deze locatie heb ik nooit begrepen.’

De focus van de man uit Kollum lag in zijn eerste raadsperiode op het reilen en zeilen in zijn eigen gemeente, maar hij kijkt verder dan zijn neus lang is. Dat heeft hij wel geleerd in het bedrijfsleven. ‘Hier in Kollum kennen ze mij intussen wel. Hier weten ze mij wel te vinden. Nu komen we in heel de nieuwe gemeente, van Hallum tot Munnekeziel en van Morra tot aan Zwagerbosch.’ De voorman van de ChristenUnie organiseert dat strak. ‘Wij gaan ons in de eerste plaats richten op de mensen in de buitengebieden. Wat leeft er bij jullie? Wat kunnen wij voor jullie betekenen? Elke woensdagmorgen houden we onze fractievergadering en ’s middags gaan we dan de gemeente in. Naar bedrijven, naar dorpsverenigingen, naar maatschappelijke instellingen, naar scholen en naar zorgcentra, maar we kunnen ook gewoon bij de mensen thuis langsgaan. Heb je ons iets te vertellen? Laat het weten. Wij komen bij je langs.’

Geroeptoeter van de zijlijn

Voor de deur van de Oudheidkamer staat Klaas even stil. Er schiet hem iets te binnen. Hij steekt z’n vinger op. ‘Maar het kan niet van één kant komen.’ Klaas verwacht ook iets van de inwoners. ‘Onze boodschap is dat we samen sterk staan. Dat zit ‘m soms in heel

kleine dingen, bijvoorbeeld het schoonhouden van je eigen stoep in de wintermaanden. Toen ik nog in het oude centrum van Kollum woonde, heb ik de steeg naast het huis en de stoep ervoor altijd schoongehouden. Die klinkers konden enorm glad worden. Ik vond het lekker om even fysiek bezig te zijn en je helpt anderen ermee. Een kleine moeite!’

Hij moedigt de inwoners ook aan om het werk van de nieuwe gemeenteraad op de voet te volgen. ‘Ik hoor nogal eens geroeptoeter van de zijlijn. Dat is wel heel makkelijk. Check maar of wij doen wat wij zeggen. De vergaderingen zijn openbaar en voor iedereen te volgen via RTV NOF. Deze week heb ik in aansluiting op gesprekken met inwoners de illegale feesten in boerderijen en schuren aan de orde gesteld. Iemand reageerde: ‘Bedankt, dat je naar ons hebt geluisterd’. Houd de vinger aan de pols en toon ook je betrokkenheid bij het werk van de dorpsverenigingen. Daar kun je informatie delen en daar kom je meestal ook mensen uit het gemeentebestuur tegen.’

Geen geruzie, geen gezeur

Met een brede zwaai van zijn rechterbeen stapt Klaas weer op de fiets. Er moet hem nog iets van het hart. ‘Hier mogen we stemmen, maar willen we niet. In andere landen willen mensen dolgraag stemmen, maar

mogen ze niet. Iedereen is vrij om zijn eigen keuze te maken, maar maak alsjeblieft gebruik van je stemrecht. Ga stemmen!’ Hij is er niet de man naar om een stemadvies te geven. ‘Ik ben toevallig actief voor de ChristenUnie, maar die kleur is niet zo belangrijk. Wij zijn een partij voor iedereen, voor alle inwoners. Daarom willen we op die woensdagmiddag ook graag met iedereen in gesprek gaan. Wij maken geen onderscheid. Het maakt ons echt niet uit wie je bent en waar je vandaan komt. Samen moeten wij de schouders onder onze mooie gemeente zetten.’

Klaas roemt de samenwerking tussen de politieke partijen in Kollum. ‘Dat is geen water en vuur. We verschillen van mening, maar kunnen met z’n allen door één deur. Dat wil ik ook in de nieuwe gemeente graag zo houden. Geen ruzie, geen gezeur. In de verkiezingscampagne worden vooral de verschillen benadrukt, maar ik vind het belangrijk dat we ook dan de verbinding zoeken. Samen kom je verder en kun je het meest betekenen voor de inwoners en bedrijven. Daarom zijn wij ook voorstander van een raadsakkoord in plaats van een coalitieakkoord. Dat onderstreept dat we het samen doen. In de eerste drie jaar moeten we bouwen. Dan moet je geen coalitie en oppositie hebben. Dan moeten we schouder aan schouder staan.’ +

SCHIPPER & OOSTERWIJK

partners in communicatie

Meer vertrouwen, minder weerstand

In een publieke functie is de manier waarop je communiceert bepalend voor het vertrouwen dat mensen in je stellen. Om resultaat te boeken moet je vertrouwen winnen en weerstanden wegnemen. Verbinden.

Hoe doe je dat? Schipper & Oosterwijk coacht en traint colleges en fracties, raadsleden en wethouders in authentiek en effectief communiceren. Dat helpt om zonder trucjes en op een geloofwaardige manier je doelen te bereiken.

Kijk wat schipperenoosterwijk.nl voor jouw persoonlijke groei kan betekenen

tear

'Ik ben geen volgzaam type.
Ik ga graag mijn eigen weg,
om elke keer toch achter
Jezus aan te gaan.'

Onze ambassadeur
Jurjen ter Brinke is een

eigenwijze | discipel

Wie ben jij?
Doe de test op www.tear.nl/wiebenjij

Wijs de weg in de warboel van regels

Een ouderenambtenaar als spin in het web

‘Stuur geen ingewikkelde brieven als de huishoudelijke hulp moet worden herzien, maar ga bij de mensen langs.’ Lysbeth Vellinga weet waar ouderen behoefte aan hebben. ‘Dat voorkomt een hoop stress.’ Wie dat gaat betalen? ‘Het geld kan maar één keer uitgegeven worden. Er moeten dus keuzes gemaakt worden. Dit vinden wij belangrijk.’

In haar dagelijks werk heeft Lysbeth elke dag met ouderen te maken. ‘Ik ben werkzaam in de terminale thuiszorg. Dat is heel bijzonder werk. Ik stuur vrijwilligers aan die er willen zijn voor mensen in de laatste fase van hun leven. Als de familie dag en nacht moet waken, is dat soms heel zwaar. Er zijn mensen die dat niet volhouden. Dan nemen onze vrijwilligers het even over.’

Van onderop

Ze heeft veel respect voor de vrijwilligers die dat doen. ‘Ze zijn er voor de familie en voor de kinderen. Daar worden ze niet voor betaald. Ze zeggen: ‘Ik wil er voor je zijn.’ Uit bewogenheid. Ik vind dat heel bijzonder.’ Maar ze is ook onder de indruk van de mensen die zomaar anderen toelaten bij een heel intieme periode in hun leven. ‘Ik mag ze met elkaar in contact brengen. Een korte periode trekken ze heel intensief met elkaar op. Het is mijn taak om te luisteren naar de wensen van de mensen om wie het gaat en daar op in te spelen. Niemand mag alleen sterven. Ik heb het mooiste werk wat er is.’

Daar steekt Lysbeth ook iets van op voor haar politieke activiteiten. ‘Als ik bij mensen thuiskom, ben ik de luisteraar. Ik ben de gast en ik moet aanvoelen wat er nodig is om deze mensen een waardig afscheid te geven. Die houding moet je ook in de politiek hebben. Wat is er nodig? Die vraag moeten we ons vaker stellen. Hoe kunnen we iets betekenen in onze nieuwe gemeente? Het moet niet zo zijn dat de politiek zelf allerlei dingen moet bedenken. Laat het maar van onderop komen. Het is net als in een gezin. Dat draait op mensen die dingen samen doen. Het zijn niet de regels die ervoor zorgen dat het goed gaat. Dat zijn de mensen, met elkaar.’

Het goede voorbeeld

Lysbeth is 44 jaar oud. ‘Ik ben vrouw en Fries en christen. Dat zijn drie dingen waar je best trots op mag zijn. Dat leer ik ook aan mijn dochters.’ Pakweg 12 jaar geleden rolde ze de politiek in. Hoe dat precies is gegaan weet ze niet meer. ‘Ik kreeg de sociale portefeuille,

want dat is mijn ding. Ik ben een mensen-mens.’ Lysbeth vindt het belangrijk om er bij te zijn als er beslissingen genomen worden. ‘Het is goed om naar de dingen te kijken vanuit christelijk perspectief.’

‘Als christen doe je het niet altijd goed, maar je hebt wel een goed voorbeeld. Jezus is mijn voorbeeld. Ik weet natuurlijk ook wel dat Jezus niets zegt over de aanrijtiden van de brandweer, maar Hij leert mij wel om eerlijk en betrouwbaar te zijn.’

*‘Als christen doe je
het niet altijd goed,
maar je hebt wel een
goed voorbeeld’*

Dienstbaar

De enorme papierwinkel en de warboel van regels in gemeenteland is haar een doorn in het oog. ‘Daar hebben vooral oudere mensen last van. Er is soms geen touw aan vast te knopen. Iedereen wil langer thuis blijven wonen, maar dan moeten we wel oog hebben voor waar het spaak loopt. Ik zou het mooi vinden als er in Noardeast-Fryslân een ‘ouderenambtenaar’ komt. Een spin in het web, die voor korte lijnen met ouderen zorgt. Er is dan maar één telefoonnummer voor al hun vragen. Is er huishoudelijke hulp nodig, of een traplift. Bel de ‘ouderenambtenaar’. Er zijn allerlei voorzieningen voor ouderen, maar ze zijn soms moeilijk te vinden. Dan helpt het als er één adres is waar je met al je vragen terecht kan en waar iemand je de weg wijst.’

De nieuwe gemeente bestrijkt een enorm uitgestrekt gebied. ‘Het gevaar bestaat dat het gemeentehuis letterlijk en figuurlijk steeds verder bij de mensen vandaan komt te staan. Dat is niet goed. De gemeente moet dienstbaar zijn.’ +

'Ik kan me niet voorstellen om te leven in een wereld zonder koffie'

Nederland is een echt koffieland. Samen drinken we maar liefst 50 miljoen koppen koffie per dag. Nergens in Europa wordt er zoveel koffie gedronken. 'Ik kan me niet voorstellen om te leven in een wereld zonder koffie', zegt vertrekkend weerman Reinier van den Berg. Toch moeten we ons vertrouwde bakkie troost vaarwel zeggen als er niet snel iets gebeurt.

'Klimaatverandering onzin? Zeg dat maar tegen de koffieboeren'

De koffieplant is extreem gevoelig voor temperatuurschommelingen. Het veranderende klimaat is een serieuze bedreiging voor de wereldwijde koffieproductie. Dat is slecht nieuws voor de liefhebbers van een kop koffie, maar ook voor 25 miljoen koffieboeren die leven van de opbrengst van hun land. Klimaatverandering onzin? Zeg dat maar tegen de koffieboeren.

De koffie is hun boterham. Hun inkomen verdampt. Hun toekomst is onzeker. Van den Berg kan zich niet voorstellen om te leven in een wereld zonder koffie. 'En ik denk dat er een heleboel Nederlanders zijn die zich dat niet voor kunnen stellen.' Maar die 50 miljoen koppen koffie zijn niet meer zo vanzelfsprekend. 'We moeten investeren in trainingen voor boeren, een eerlijke koffieprijs en minder uitstoot van broeikasgassen. Dat is goed voor

ons eigen ochtendhumeur en voor de toekomst van 25 miljoen kleine koffieboeren.' Reinier van den Berg is voor veel mensen geen onbekende. Hij komt al sinds 1989 de huiskamer binnen als de weerman van RTL 4. Misschien is hij wel de populairste weerman van het land. Maar Van den Berg is niet alleen bezig met regen en zonneschijn. Hij stopt zelfs als weerman en stort zich nu helemaal op duurzame technologie.

**De klimaat-
verandering
raakt vooral de
allerarmsten op
aarde, zoals de
kleine koffie-
boeren.**

**Wie
is Reinier
van den
Berg?**

Reinier van den Berg (1962) is meteoroloog en specialiseerde zich in luchtverontreiniging. Hij presenteerde het dagelijkse weerbericht van RTL4 vanaf de start van de zender in 1989. Daarnaast was hij te zien bij regionale omroepen, zoals Omroep Gelderland. Van den Berg spant zich wereldwijd in om mensen bewust te maken van de klimaatverandering. Hij is initiatiefnemer van de *Care for Climate Foundation* en betrokken bij *Trees for All*. Zo nu en dan organiseert hij tornadojachten in de *Tornado Alley* in de Verenigde Staten.

‘Ik ben onder meer bezig met een groot windmolenpark op zee.’ Van den Berg probeert mensen te interesseren voor duurzaamheid en ‘de ander te groen af zijn’. Daarmee begint hij dicht bij huis, op de Veluwe. Hij ziet de regio waar hij woont als een gebied dat bij uitstek geschikt is om duurzaamheid een praktische invulling te geven. ‘Voor de Veluwe betekent het niet dat je nog meer bomen hebt, maar dat je activiteiten duurzaamheid uitstralen en dat je bezoekers daar bij betrokken worden.’

Hij maakt het concreet. ‘Stel bijvoorbeeld dat bezoekers van het park De Hoge Veluwe kunnen zien dat de energie uit zonnepanelen wordt gehaald en dat de horeca-accommodaties duurzaam zijn. Dan draag je als gebied een hele goede boodschap uit naar je bezoekers. De Veluwe kan hier een grote rol spelen in het bewustwordingsproces, juist omdat er elk jaar veel toeristen komen. Het zou mooi zijn als de Veluwe het uithangbord wordt voor duurzaam Nederland.’ Het is voor Van den Berg geen

vraag meer. Het klimaat verandert! En daar moeten we iets aan doen. Eén periode van extreem weer maakt nog geen ander klimaat, maar Van den Berg signaleert steeds vaker extreme weersomstandigheden. Bosbranden en overstromingen. Het fascineert hem. De weerman wilde het met eigen ogen zien. Hij ondernam spectaculaire expedities naar de Groenlandse ijskap en door de Amazone, maar hij ging ook naar landen als Zuid-Soedan en Sierra Leone. De opmerkelijke veranderingen baren hem zorgen. ‘Er is geen enkel argument om de klimaatverandering te ontkennen. Integendeel, alle feiten wijzen erop dat we het verkeerde pad bewandelen met onze uitstoot van broeikasgassen.’ Hij vergelijkt het ontkennen van klimaatverandering met het gedrag van een roker. ‘Ondanks 50 jaar bewijslast dat roken de levensduur verkort, pakt hij er lustig op los’.

Economische groei

De onzekerheden waarmee de wetenschap kampt, betreffen

alleen nog de impact van de klimaatverandering op korte termijn. ‘Qua bewijslast voor de opwarming zijn we klaar. De oorzaak zijn de broeikasgassen. Dat is duidelijk. Wat we niet weten is hoeveel de zeespiegel zal stijgen. Welke gebieden op aarde zullen verdrogen? Hoe snel zullen de ijskappen smelten? Daar moeten we nog een antwoord op vinden. Investeren in klimaatonderzoek blijft nodig.’

Er zit voor Van den Berg ook een politieke kant aan het verhaal. De rechtse partijen hebben doorgaans het minst op met milieu en klimaat. Het gaat hen vooral om economische groei. ‘Hun standpunt is gebaseerd op de misvatting dat goed klimaatbeleid ten koste gaat van de economie. Dat is het resultaat van gebrek aan visie. Investeren in een robuust klimaatbeleid zouden heel wat banen kunnen opleveren’. Het verwondert hem dat de Amerikanen in 2016 massaal hebben gestemd op de presidentskandidaat die beweert dat klimaatverandering een verzinsel uit China is, terwijl juist in dat jaar de gevolgen duidelijker werden dan ooit.

In 2016 was het warmer dan ooit gemeten op aarde. De warmte-reCORDS van 2014 en 2015 werden verbrijzeld. Er was minder ijs dan ooit op de Noordpool en de Zuid-

‘De rechtse partijen hebben doorgaans het minste op met milieu en klimaat’

pool. Er waren bosbranden en orkanen en overstromingen en er ontstonden nieuwe woestijnen. Van den Berg stoort zich eraan dat er nog steeds mensen zijn die suggereren dat wetenschappers het niet eens zijn over de klimaatverandering. ‘Niets is minder waar. Vanuit mijn eigen vakgebied durf ik met stelligheid te beweren dat het klip en klaar is dat de opwarming van de aarde één op één te maken heeft met die uitstoot. Dus met ons gedrag.’

Een lach op je gezicht!

Praten over duurzaamheid kan iets tobberigs hebben. Daar kijk je ernstig bij. Groninger Henk Alssema ziet dat anders. Met het gesprek over duurzaamheid wil hij een lach op je gezicht toveren. Dat doet hij samen met Reinier van den Berg en Jörgen Rayman. Het drietal toert met het theaterprogramma ‘Wubbo’s last Words: Save the Earth’ door het land. ‘Het is heel belangrijk dat mensen met een goed gevoel naar huis gaan. Daar is ook reden toe, want er gebeurt veel en het is nog niet te laat.’ De specialist in afvalverwerking en circulaire economie wil gemeenten met zijn bedrijf van Afval een stap verder helpen. ‘Iedereen praat over duurzaam beleid, maar we moeten naar een duurzame praktijk.’

Zeespiegel

De klimaatverandering raakt vooral de allerarmsten op aarde, zoals de kleine koffieboeren. De oogsten mislukken. Het is te nat of juist veel te droog. Boeren in Afrika, Azië en Midden-Amerika zijn ten einde raad. Het is voor Van den Berg een zaak van rechtvaardigheid om daar iets aan te doen. De boeren kunnen worden geholpen met hulpverleningsprogramma’s, door scholing en door medische voorzieningen. ‘Maar de meest effectieve manier om de mensen daar te helpen is door hier een verdere klimaatontwrichting tegen te gaan’.

De impact van klimaatverandering zal niet beperkt blijven tot landen waar de meeste Nederlanders nog nooit zijn geweest. Ook de rijke en ontwikkelde landen, die het probleem in de eerste plaats veroorzaken, worden steeds harder getroffen door extreme weersomstandigheden. Dat geldt ook voor Nederland. ‘De grootste uitdaging en bedreiging voor Nederland is de stijgende zeespiegel. Door het steeds sneller smelten van ijskappen van Groenland en Antarctica moeten we er niet gek van opkijken als de zee voor onze kust aan het eind van deze eeuw meer dan een meter hoger staat dan nu. Het zou ook zomaar twee meter hoger kunnen worden. Niemand die het met zekerheid weet.’ +

Prachtig AANDACHTIG

Coaching bij
hoogsensitiviteit en
aandachtig leven

www.prachtigaandachtig.nl

Corrinne Bax
06-24 82 90 95

Ervaring van een coachee

"Daar zat ik dan, hoogsensitief en opgebrand. Ik heb me nog nooit zo ellendig gevoeld en dacht dat het nooit meer goed zou komen met mij. Door de coaching heb ik mezelf weer gevonden en sta ik weer vrolijk en energiek in het leven. Ik durf mijn dromen weer te dromen en zie mogelijkheden voor de toekomst. De coaching heeft me dichterbij mezelf gebracht."

Hoe Dokkum een plaatje werd

‘De piraten moesten aangepakt worden’

Waarom Dokkum zo’n prachtige historische binnenstad heeft? Dat heeft veel te maken met de 80-jarige oorlog. ‘De piraten in de monding van de Lauwerszee moesten aangepakt worden.’ Stadsgids Pieter Sijsma staat tegenover het Admiraliteitsgebouw. ‘Daarom kwam er een oorlogsvloot in de stad. Dokkum kwam in het rijtje met Amsterdam, Enkhuizen, Hoorn, Middelburg en Vlissingen.’

Als kind was hij al geïnteresseerd in geschiedenis. ‘De schoolmeester kon prachtig vertellen. Over de Friezen die hier kwamen en over de Batavieren, de kruistochten en over Napoleon. Dat maakte diepe indruk op mij.’ Maar Pieter werd ambtenaar en kwam in het gemeentehuis terecht. ‘Toen ik met pensioen ging, heb ik de draad weer opgepakt. Ik ben twee keer meegelopen met een collega en toen voor de leeuwen gegooid.’

Kleine anekdotes

Dokkum was al een vestingstad met bolwerken rondom en zes bastions. ‘Die zijn omweld na de komst van Bonifatius. Pas veel later, aan het begin van de 80-jarige oorlog, kreeg de omwalling zijn huidige vorm.’

Er is nog veel uit die tijd terug te zien. Hier woonde de admiraal.’ Hij wijst naar het Admiraliteitshuis. ‘De rechterhand van de admiraal was meneer Hinxt. Die liet op zijn huis een steigerend paard neerzetten. Toen wist iedereen: ‘Daar woont meneer Hinxt’. Het zijn die kleine anekdotes die het verhaal van Pieter zo leuk maken.

‘Veel mensen kijken er van op’, legt hij uit. ‘Ze hadden niet verwacht zoveel te zien en te horen in Dokkum. Onlangs heb ik nog een groep verpleegkundigen rondgeleid en een bijdrage geleverd aan een familiedag. Dan laat ik de hele stad zien, maar blijf ik weg uit de winkelstraat.’ Hij knipoogt. ‘Daar blijven vrouwen maar hangen. En de mannen vinden er niks aan. Dan word je groep een langgerekte sliert. Dat vind ik maar niks. Ik hou ze maar liever dicht in m’n buurt.’

Trots op Dokkum

Het besluit om van Dokkum een admiraliteitsstad te maken was noodzakelijk. ‘De open verbinding met zee moest behouden blijven. De oorlogsschepen hielpen mee om de kust te bewaken.’ De admiraal nam in zijn kielzog een heel gezelschap mee. Dat gaf de ontwikkeling van de stad een enorme impuls. ‘In 1645 was het met de goede verbinding met zee gebeurd en toen werd Harlingen admiraliteitsstad.’

De aanwezigheid van de admiraal had Dokkum intussen een ander gezicht gegeven. ‘Dokkum heeft de status van beschermd stadsgezicht. De Stichting Stads-herstel doet z’n best om dat in stand te houden. Er mag ook niet zomaar iets veranderd worden. Dokkumers zijn trost op hun stad, maar weten soms amper wat er

Pieter Sijsma:
‘Dokkumers zijn trost op hun stad, maar weten soms amper wat er allemaal te zien is’

allemaal te zien is.’ Pieter noemt een voorbeeld. ‘Heb je wel eens gehoord van Haantjerid?’ Hij kijkt vragen in het rond. ‘Dat is een straatje in de Wortelhaven. Pakweg 200 jaar geleden woonde Zwarte Sophie daar. Zij had een kroegje en daar gebeurden gekke dingen. In dat kroegje werden hanengevechten gehouden. De eigenaar van de verliezende haan werd naar beneden gerold, zo het water in. Veel mensen kennen dat verhaal niet. Ze weten het straatje niet eens te vinden.’

Fantasie en humor

De schoolmeester van Pieter Sijsma heeft Dokkum een goede stadsgids bezorgd. ‘Niet elke gids vertelt hetzelfde verhaal. Iedereen doet het op z’n eigen manier.’ Pieter gebruikt z’n fantasie en droge humor, maar waakt ervoor om een loopje te nemen met de feiten. ‘De waarheid staat, maar iedereen brengt hem op een andere manier.’ ➕

Groeten uit Noardeast-Fryslân

De ChristenUnie Noardeast-Fryslân mag niet mopperen. De 'lokale partij met een landelijk netwerk' is nu al vertegenwoordigd in de gemeenteraden van Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland. 'Wij kijken uit naar de verkiezingen.'

Jan Dekkema
(56) – Kollum

Er zit veel kracht in de samenleving en die willen we graag benutten,' zegt Klaas de Jager. 'Onze kandidaten kom je overal tegen. Ze weten wat er leeft. Er zijn veel goede ideeën over de toekomst van onze nieuwe gemeente. Dan moet je als overheid soms een stapje terug doen en inwoners de ruimte geven. 'Meer vertrouwen en minder regels.'

Wat is de ChristenUnie eigenlijk voor partij. Klaas weet niet of 'partij' wel het juiste woord is. 'Misschien zijn we wel meer een beweging van mensen uit allerlei

kerken die de omgeving waarin ze wonen en werken een beetje mooier willen maken. Het zit niet in onze aard om verschillen te benadrukken. Wij kijken liever naar wat ons verbindt. Samenwerken is belangrijk.'

Met veel plezier stelt Klaas het team van kandidaten voor. Dat doet hij aan de hand van hun mooiste plekjes in Noardeast-Fryslân. 'Wij hebben een prachtig team, waarin mensen met heel verschillende achtergronden en talenten elkaar aanvullen. Net zo mooi als onze nieuwe gemeente is dit team. Het inspireert mij enorm.'

Het gedoe tussen patriotten en prinsgezinden liep in Kollum in 1797 uit op een oproer. Toen de orangist Abele Reitzes in de bajes belandde, kwam er een grote menigte op de been om hem te bevrijden. Onderweg naar het rechtshuis werd de boel kort en klein geslagen. Met groot machtsvertoon slaagden de patriotten erin het oproer neer te slaan..

'Voor de rust en de ruimte gaat Jan vaak naar het Lauwersmeer,' weet Klaas. 'Dat is voor hem echt het mooiste plekje van onze gemeente.' Jan is een denker. 'Hij vindt het mooi om plannen te bedenken, waarbij hij conflicterende standpunten overbrugt.' De boeken die Jan graag leest komen uit Scandinavië. 'De serie 'Inspecteur Wallander' van Henning Mankell vindt hij erg goed, omdat er naast een spannend verhaal ook altijd maatschappelijke problemen aan de orde gesteld worden.' Verder is Jan bijzonder gecharmeerd van muziek met teksten in de streektaal. 'Daniel Lohues of Ede Staal.'

Jan Jarig van der Tol
(66) – Blije

De mooiste plek is voor Jan Jarig de zeedijk bij Ferwert. 'Daar heb je een prachtig uitzicht over het wad naar Ameland, maar ook over het prachtige akkerbouwgebied richting Blije, Ferwert, Marrum en Hallum.' Hij wil graag weten of dingen kloppen. 'Daar heeft Jan Jarig veel plezier van bij het raadswerk.' 'Emo's reis' van Dick de Boer is een van zijn favoriete boeken. 'Omdat het over ons gebied gaat.' Dat hij 'Bankier van het verzet' een prachtige film vindt, heeft een bijzondere reden. 'De vader van een klasgenoot van mij op de lagere school, was medewerker van 'Wally'. Dat brengt het heel dichtbij.'

DWaar komt de naam Blije vandaan? In de levensbeschrijving van de abt Fredericus van Hallum komt de naam 'Blijtha' voor. Het kan 'dorp in het slijk' betekenen. Maar de combinatie 'blij' en 'a' kan ook staan voor 'dorp aan rustig water'. Wie het weet mag het zeggen!

Lysbeth Vellinga
(44) – Dokkum

'Nee, Lysbeth kan niet kiezen,' denkt Klaas. 'Het gaat tussen de Bolwerken rondom Dokkum en het wad tussen Nes en Wierum, dat vindt ze van een ongekende schoonheid.' Ze is een doener. 'Lysbeth houdt van organiseren.' Een boek waardoor ze een betere kijk op hier en nu krijgt is 'De eeuw van mijn vader' van Geert Mak. 'Haar favoriete boek!' Er is één film die Lysbeth absoluut nog wil gaan bekijken: 'WAD – overleven op de grens van water en land'. 'Daar kijkt ze enorm naar uit,' weet Klaas.

Er is een Friese variant op Irish coffee! Dokkumer kofje is hete koffie met een scheut beerenburg, afgedekt met slagroom. Van zo'n Friese specialiteit word je vrolijk. De koffie drink je onder de room vandaan. Niet meer roeren dus, die Dokkumer koffie!

Rienold Hofstede

(39) – Nes

Er zijn twee plekjes waar Rienold graag komt om te wandelen. 'Dat is de dijk bij Nes met het uitzicht op het wad, dichtbij huis.' Daarnaast geniet hij van het natuurgebied bij Kollumerpomp met de Schotse Hooglanders en de Przewalskipaarden. 'Rienold is zo'n man die eerst iets gaat doen en als het niet lukt de gebruiksaanwijzing leest,' lacht Klaas. 'Als hij studeert luistert hij graag naar jazz en tijdens het klussen naar christelijke pop.' In de film 'Intouchables' ziet Rienold hoe wij met elkaar om kunnen gaan. 'Hij heeft de film al 10 keer gezien en gebruikt in zijn lessen en wordt nog steeds geraakt door het verhaal.'

Olivier van Keulen was een 13e-eeuwse bisschop. Hij werd vooral bekend als propagandist van de kruistochten. In 1214 kwam hij aan in Dokkum. Van Keulen deed een dringend appél op de Friezen: 'Bevrijd het Heilige Land!' En de Friezen trokken massaal naar Jeruzalem..

Etina Keegstra

(43) – Kollumerzwaag

'Paesens Moddergat,' dat is Etina's mooiste plekje. 'De combinatie van het wad en de dijk is prachtig. Daar kun je heerlijk wandelen.' Etina denkt graag, terwijl ze iets doet. 'Tekenen en ondertussen je gedachten ordenen.' In de Bijbel raakt ze nooit uitgelezen. 'Daarnaast leest ze ook graag boeken die geïnspireerd zijn op bijbelse verhalen, zoals de boeken van Lynn Austin.' Etina heeft een brede muzieksmaak. 'Van Simon en Garfunkel naar Oslo Gospel Choir en van Jullie Miller naar Sela. Als het maar rustig en harmonieus is.' Ze kijkt graag naar romantische comedy's.

In 1435 kwam Kollumerzwaag voor het eerst voor in een officiële acte. De naam was toen 'Swaech'. Niet zo gek, want het uitgestrekte dorp was toen deel van Oostbroekerland. In 1543 werd 'Swaech' doorgeknipt: Zwaagwesteinde ging naar Dantumadeel en 'Swaech' naar Kollumerland.

Jan Andringa

(57) – Holwerd

Holwerd gaat helemaal met z'n tijd mee. Nog niet zo lang geleden kwam de melk van de verenigde boeren van Ameland via een pijpleiding in Holwerd op het vasteland terecht. De leiding wordt nu niet meer gebruikt voor het transport van melk, maar voor het glasvezelnetwerk.

Minne Bouma

(62) – Ferwert

'Het buitendijkse waddengebied,' dat is wat Minne het mooist vindt. 'Vanwege de wijsheid van het unieke gebied.' Hij gaat niet over één nacht ijs. 'Om tot een beslissing te komen laat Minne zich graag informeren. En hij laat dingen graag even bezinken.' Een lezer is hij niet. 'Maar het Friesch Dagblad leest hij van voor naar achter en andersom.' Minne is lid van het Dokkumer mannenkoor Pro Rege en het Noordelijk Mannenkoor van Martin Mans. Films? 'Hij houdt van historische films, die gebaseerd zijn op waargebeurde verhalen.'

Ferwert is een terpdorp. De naam zegt het al, want het tweede deel duidt in het Oudfries op de terp. Er liggen 955 terpen in Friesland. Deze heuvels zijn ontstaan toen er in de 6e eeuw boeren gingen wonen in het kweldergebied. Ze moesten hun huis en have op terpen beschermen tegen het wassende water.

Klaas Ate Wjma

(21) – Kollumerzwaag

'Dit is een vertegenwoordiger van de nieuwe generatie op onze kandidatenlijst,' benadrukt Klaas. 'Hou 'm in de gaten.' Het beschermde dorpsgezicht van Moddergat vindt hij schitterend. 'Omdat daar nog oude vissershuisjes te bewonderen zijn.' Hij is een denker. 'Jumpin' Jack Flash' van de Rolling Stones is zijn nummer 1. 'Een echte klassieker waar hij energie van krijgt.' Vanwege de verhaallijn en de aandacht voor historische details kiest hij voor de film 'My Honor was Loyalty'.

Kollumerland is de enige Friese gemeente waar ook Gronings wordt gesproken. De taalgrens loopt dwars door de gemeente. In Kollumerpomp wordt Westerkwartiers gesproken. Maar - eerlijk is eerlijk, de verschillen met het Kollumers zijn in de loop van de tijd minimaal geworden.

Koken met Passie

Vasten is iets voor katholieken. ‘Wij protestanten keken wel uit’, zegt dominee Han Wilmink. Maar dat verandert. Maurice de Hond weet te vertellen dat steeds meer mensen vasten. Niet alleen in de aanloop naar Goede Vrijdag en Pasen. ‘Mensen ontdekken opnieuw de zin van oude geloofsrituelen en zoeken naar een manier om hun geloof handen en voeten te geven.’

Het zijn vooral jongeren die vasten. Zij haken aan bij Fast for the Climate, een wereldwijde actie van mensen uit 90 landen. Elke eerste maandag van de maand staan zij stil bij mensen die het minder hebben en verzetten zij zich tegen overdadig consumeren. De toekomst van de aarde is hun een zorg en zij leven mee met landen die wreed getroffen worden door extreme weersomstandigheden. Han Wilmink is predikant van de Kruiskerk (PKN) in

Wezep, maar misschien wel vooral bekend als ‘kookdominee’. Hij was te gast in allerlei radio- en televisieprogramma’s en schreef een hele serie kookboeken. Koken met Passie bevat 40 smakelijke recepten om te vasten en toch smakelijk te eten. ‘Het helpt om je te bezinnen op zaken als duurzaamheid en verantwoordelijkheid voor alles wat leeft. Met een knorrende maag heb je sneller een knagend geweten.’ In dit magazine schotelt de ‘kookdominee’ ons zijn ‘Mediterrane hartige taart’ voor. Een voorproefje.

Recept: Mediterrane hartige taart

Uit ‘Koken met Passie, 40 smakelijke recepten voor de vastentijd’ van kookdominee Han Wilmink

Deeg:

200 gram gezeefde bloem en iets extra’s voor bestuiven
1 tl zeezout
100 gram koude boter in kleine stukjes gesneden
1 ei
1-2 el ijskoud water

Vulling:

3 el olijfolie
2 flinke rode uien in ringen gesneden
1 aubergine of courgette in blokjes van 1 cm
1 el verse tijmblaadjes of 2 tl gedroogde
Ca 250 gram geiten/schapenkaas: liefst een mengsel van verse zachte geitenkaas (55+), ricotta en feta.
3 el ontpitte zwarte olijven in ringetjes gesneden
1 losgeklopt ei
75 ml room
2 el pijnboompitten
Zeezout en vers gemalen zwarte peper
Benodigdheden: oven, quichevorm en deegroller.

Werkwijze:

Werk in een ruime kom de bloem, het zout, de boter, het ei en het water door elkaar. Kneed hier snel een samenhangend deeg van. Werk snel, wanneer de boter teveel smelt wordt het deeg minder knapperig. Voeg zo nodig nog iets koud water of ietsje bloem toe. Deeg moet niet aan je handen plakken. Bal van vormen en in folie wikkelen en ½ uur in koelkast laten rusten.

Verhit voor de vulling 1 el olie in een koekenpan. Uienringen hier 2 minuten in bakken, tot ze zacht zijn en iets gekleurd. Iets zout en peper toevoegen. Ui uit pan scheppen en in 2 el olijfolie de blokjes aubergine/courgette bakken. Tijm (houd iets achter om over de taart te strooien), zout en peper toevoegen en 2-3 minuten op middelhoog vuur bakken. Oven voor verwarmen op 180 graden.

Bestuif een werkblad en deegroller met bloem en rol het deeg uit tot een cirkel van ca. 30 cm. Vet een quichevorm in met wat olie of boter. Leg hier het deeg in, aandrukken. Zorg dat het deeg mooi tegen de randen van de vorm aanligt. Prik met een vork gaatjes in de bodem om te voorkomen dat de bodem rijst. Aubergine/courgette over bodem verdelen, hierover de uienringen en olijven (houd van beide wat achter voor over de taart). Kaas over de groenten verdelen. Ei en room met wat zout en peper loskloppen en over vulling gieten. Bak de taart in de onderste helft van de oven circa 35 minuten. 10 minuten voor het einde van de baktijd de rest van de uienringen, de olijven en de pijnboompitten over de taart strooien. Serveer warm!

Lees Petrus gratis! Of geef het blad cadeau

Het kwartaalmagazine **Petrus** vertelt hoe mensen in de kerk geloof, hoop en liefde vinden. In Petrus staan kleine en grote verhalen over mensen en lokale protestantse kerken in heel Nederland.

☐ JA, ik wil **Petrus** voortaan in de bus krijgen

Voorletters + achternaam: m ☐ v ☐

Adres: Huisnr: Geb.datum:

Postcode en woonplaats:

☐ JA, ik geef **Petrus** cadeau aan

Voorletters + achternaam: m ☐ v ☐

Adres: Huisnr: Geb.datum:

Postcode en woonplaats:

Kaart in gesloten envelop retourneren (geen postzegel nodig)

Protestantse Kerk in Nederland

Abonnementenadministratie Petrus

Antwoordnummer 53019, 3503 VB Utrecht

column

**Pieter
Sijsma**

Op het pluche... en dan?

Er strijden straks 9 politieke partijen om 29 zetels in onze nieuwe gemeenteraad. Niet met kletterend wapengeweld, maar met verbale middelen. Er worden stevige debatten gevoerd en er worden werkbezoeken afgelegd. Iedereen probeert kiezers te verleiden met grappige gadgets of rode rozen. Zo gaat het al jaren en zo zal het ook nog wel een poosje blijven. En dan maar hopen op voldoende stemmen. En daarna? Hoe gaat het als de dames en heren eenmaal op het pluche zitten?

Verwachtingen

Hoe vaak kom je die vier woorden niet tegen als raadsleden of wethouders luisteren naar inwoners met een groot of een klein probleem. 'Ik neem het mee.' De vraagsteller is gerustgesteld. Het raadslid heeft het zelf beloofd: 'Ik neem het mee.' Er daagt een oplossing! Maar kan het raadslid die verwachtingen ook waarmaken?

Sociale media

Soms krijg je het gevoel dat er amper naar elkaar geluisterd wordt. De smartphone ligt binnen handbereik en wordt tijdens vergaderingen intensief gebruikt. Ik kan het niet bewijzen, maar in mijn beleving heeft dat gebruik nauwelijks te maken met de vergadering. Er is zoveel te beleven op sociale media! Dat is voor degene die aan het woord is niet plezierig. De dames en heren zeggen te luisteren, maar zijn ze ook geïnteresseerd? Het gebeurt in de raadszaal en zelfs in de Tweede Kamer.

In beton gegoten

Maar er is meer te zien. Raadsleden stappen de raadszaal binnen met een in beton gegoten standpunt. Dat wordt breed uitgedragen. Niet zo gek, want in de week voorafgaande aan de raadsvergadering zijn binnen de fractie alle voors en

tegens afgewogen. Zo hoort het ook. Stel je voor dat je de plank mislaat! De vergadering zou een stuk korter duren als niet eindeloos herhaald werd wat anderen al gezegd hebben.

Besluiten

De gemeenteraad is het hoogste orgaan van de gemeente. Daar worden de besluiten genomen. Tijdens de raadsvergadering worden de argumenten uitgewisseld. Waarom ben ik voor? Waarom ben ik tegen? Het is de kunst om anderen ervan te overtuigen dat ze op het verkeerde paard wedden, maar in beton gegoten standpunten veranderen niet zomaar. De stemming laat zien dat de uitslag meestal heel voorspelbaar is.

Hoe moet het nu verder?

Wil je in het politieke debat in de gemeenteraad een rol van betekenis spelen? Dan zijn een paar dingen van belang:

- Bereid je goed voor en leg je oor te luisteren bij inwoners en bedrijven
- Probeer origineel te zijn
- Toon interesse in de bijdrage van anderen en schakel alles wat je af kan leiden uit
- Herhaal niet wat je voorganger heeft gezegd en kies je eigen woorden
- Laat je overtuigen door steekhoudende argumenten die niet in strijd zijn met je programma
- Beloof niet dat je iets meeneemt en schep geen verwachtingen die je niet waar kan maken

Als de politici van de ChristenUnie zich aan deze spelregels houden, winnen ze aan gezag en aan vertrouwen. Dat maakt ze interessant voor het publiek. De gemeenteraad vaart er wel bij en hier en daar wordt een collega jaloers: 'De kracht van samen? Daar kom je toch verder mee!'

Initiatieven die Noardeast-Fryslân mooier maken

Noardeast-Fryslân is mooi. Onze historische plekjes, onze kwelders, onze dorpen en onze terpen en zelfs onze eigen taal maken het een unieke gemeente. Klaas de Jager: 'Maar onze gemeente wordt er pas echt mooier van als we er samen werk van maken. Wij zetten 7 plannen die Noardeast-Fryslân nog mooier maken op een rij. Het zijn plannen die 'de kracht van samen' benadrukken. Samen komen we verder.'

1.

De kracht van samen

De verhouding tussen de gemeente aan de ene kant en de inwoners en bedrijven aan de andere kant verandert. 'Mensen willen meer de regie pakken. Dat vinden wij positief. Zo kunnen we 'de kracht van samen' benutten.

> **'Inwoners weten echt wel wat goed is voor hun dorp.' Goede ideeën moeten niet stranden in een wirwar van regels.**

'Meer vertrouwen, minder regels,' vindt Klaas de Jager. De ChristenUnie wil mensen stimuleren verantwoordelijkheid te nemen. 'Het is onze ambitie dat er een 'initiatievenfonds' komt, waar inwoners met goede ideeën mee ondersteund kunnen worden.' Er is meestal al budget gereserveerd, maar het wordt nu ingezet op een manier die aansluit bij de ideeën van de inwoners.

2.

Poort naar de Wadden

> **Recreatie en toerisme kunnen de regio een mooi impuls geven.**

'De mensen moeten niet massaal deze kant op komen. Het gaat om kleinschalige recreatie. Dat is goed voor de werkgelegenheid,' zegt Jan Dekkema. Dat veronderstelt wel dat er iets te beleven is in Noardeast-Fryslân. 'Het is een goed plan om de terp Hogebeintum in te richten als een versterkt regionaal bezoekerscentrum.' Het unique selling point? Informatie over het terpenlandschap. 'Ezinge is een goed voorbeeld hoe dat kan. Het lijkt me prachtig als de hoogste terp van Fryslân zich met steun van de gemeente en de provincie ontwikkelt tot de Poort naar de Wadden.'

3.

Een tweede leven voor kerken

‘De oude kerken zijn heel bepalend voor ons landschap,’ vindt Klaas de Jager. ‘Maar helaas zijn er nogal wat kerken die hun oorspronkelijke functie kwijt-raken. Dan moeten we voorkomen dat het gebouw verloren gaat of een niet passende bestemming krijgt.’

> **De ChristenUnie wil zuinig zijn op ons cultureel erfgoed.**

‘Het is belangrijk dat de gemeente samen met de kerkelijke gemeenschap zoekt naar een goede bestemming voor het gebouw, zodat de kerk een tweede leven krijgt waar de hele dorpsgemeenschap blij mee is.’ Beeldbepalend en karakteristiek.

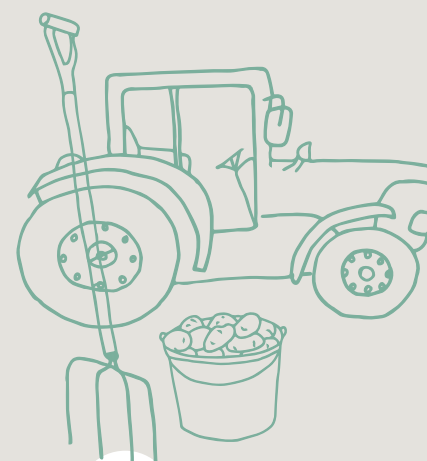
4.

Dorpen opplussen

Dorpscoöperaties kunnen een verbindende rol spelen in de lokale gemeenschap. ‘Dorpen kunnen inkomsten verwerven, bijvoorbeeld door zelf energie op te wekken. Dat geeft hen de ruimte om dingen in het dorp zelf aan te pakken,’ vindt Jan Dekkema. Het is niet de bedoeling dat de gemeente achterover leunt en de hand op de knip houdt. ‘Nee, de gemeente blijft verantwoordelijk voor het basisniveau van de openbare voorzieningen. Die blijft het gras maaien en de wegen onderhouden.

> **‘Maar we willen inwoners graag meer verantwoordelijkheid geven om zelf hun dorp op te plussen’**

Het is aan de gemeente om daar geen bureaucratische rompslomp tegenover te zetten. ‘Zorg dat het makkelijk en snel geregeld wordt.’

5.

Toekomst voor boeren

> **‘Jonge agrariërs verdienen een goede toekomst,’**

zegt Jan Andringa. ‘En dat is niet vanzelfsprekend.’ Boeren moeten soms ver vooruit kijken en forse investeringen doen. Dat maakt het voor agrarische ondernemers niet makkelijk. ‘Er moet volop ruimte zijn om naast agrarische activiteiten een boerderijwinkel te runnen of een mini-camping. Zo helpen we de boeren om met ons dagelijks voedsel bezig te zijn, het landschap te beheren en de plattelandscultuur in stand te houden.’ De gemeente steunt boeren bij de verduurzaming van hun bedrijf. ‘Vruchtbare landbouwgrond gaan we niet gebruiken voor velden met zonnepanelen. Die gaan het dak op!’

6.

Ieder kind sport mee

Sport is niet alleen gezond en leuk, maar ook goed voor de sociale samenhang. ‘Sport verbreedert,’ zegt Etina Keegstra.

> **‘Het is belangrijk dat iedereen aan sport doet. Ook mensen met een krappe beurs.’**

Het mag niet zo zijn dat kinderen om financiële redenen niet met hun vriendjes naar de sportclub kunnen gaan. Daarom komt er als het aan de ChristenUnie ligt een ‘Jeugdsportfonds’, dat het mogelijk maakt dat ieder kind mee sport. ‘Dat voorkomt dat een kind zich fysiek en sociaal niet goed ontwikkelt. Daar mogen we best in investeren.’

7.

Ouderen in de buurt

> **De meeste mensen willen graag zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen.**

Dat is niet zo makkelijk als je kinderen wat verder weg wonen en er in de buurt geen helpende handen zijn, al is het maar voor een boodschapje of zomaar een praatje. ‘Het is voor ouderen zo goed als ze sociaal betrokken blijven en contact houden met ‘de mienskip’. Daar moeten we werk van maken,’ vindt Lysbeth Vellinga. ‘De gemeente moet aanvragen voor het realiseren van een mantelzorgwoning of woningsplitsing ruimhartig tegemoet treden. Een ‘ouderenambtenaar’ kan helpen om ouderen verder te helpen. Op het gebied van wonen en een heleboel andere zaken. Eén aanspreekpunt!’

Initiatieven die
Noardeast-Fryslân
mooier maken

Anna
van der
Breggen

‘Wielbrennen
is op dit moment
heel belangrijk,
maar tegelijk relatief’

Het was een dramatische ontknoping. De afschuwelijke val van Annemiek van Vleuten, die roerloos bleef liggen tegen een stoeprand. ‘Het was schokkend hoe zij erbij lag toen we langs haar reden’. En toen die machtige sprint op de Copacabana in Rio de Janeiro. Olympisch goud voor Anna van der Breggen!

A dream came true. Het kleine meisje uit Hasselt was groot geworden. Haar ouders waren er bij. Die zondag in Brazilië was ook voor

Herman en Marga van der Breggen een dag vol emoties. Ergens diep van binnen wisten ze dat hun dochter kans maakte om een gouden plak te winnen. Ze stonden aan de finish en staarden ademloos naar het grote scherm toen Van Vleuten tegen het asfalt smakte. ‘Marga was even weggelopen en toen zij Annemiek zag liggen, dacht ze eerst dat het Anna was’, vertelt Herman. ‘Je kunt je voorstellen dat ze enorm schrok’.

Een val in de finale, daar waren Herman en Marga van der Breggen al bang voor geweest. ‘We wisten dat het een gevaarlijke afdaling was, want bij de mannen waren er een dag eerder ook een paar onderuit gegaan. Anna had het parcours goed verkend, maar als

ouders denk je dan toch: ‘Als dat maar goed gaat.’ Twee jaar eerder was Anna hard onderuit gegaan op het WK, samen met Annemiek.’ In de laatste 500 meter van de olympische wegwedstrijd haalden de achtervolgers de koploper in. Van der Breggen gokte op de sprint. ‘Ik heb niet de snelste aanzet en moest als eerste aangaan. Het pakte goed uit. Ongelooflijk.’

De manier waarop ze olympisch kampioen werd was groots, maar een echte verrassing was het niet. De kenners zagen het aankomen. Van der Breggen was en is de sterkste renster van de wereld.

Etappekoersen en klassiekers, ze wint ze allemaal. Op de Copacabana stroomden de tranen over de wangen van de Nederlandse rensters. De emoties van een bizarre wedstrijd kwamen eruit. Onzekerheid over de toestand van Annemiek van Vleuten en intense blijdschap over de prachtige overwinning van Anna van der Breggen. Herman en Marga van der Breggen waren amper in beeld geweest.

Wereldkampioen!

Anna van der Breggen (1990) is een Nederlandse wielrenster. Ze is geboren in Zwolle en groeide op in Hasselt. In 2012 werd ze professioneel wielrenster. Van der Breggen wint eindagswedstrijden en etappekoersen, dankzij haar kwaliteiten als klimmer en tijdrijder. In 2015 en 2017 won Van der Breggen het eindklassement van de Giro Rosa, de Ronde van Italië voor vrouwen. Een ander hoogtepunt in haar carrière was de winst van olympisch goud in 2016 op de Copacabana in Rio de Janeiro. Van der Breggen drukte in 2018 alweer haar stempel op het klassieke voorjaar. Ze won de Strade Bianche in Italië en de Ronde van Vlaanderen, De Waalse Pijl en Luik-Bastenaken-Luik. Als klap op de vuurpijl werd ze op 29 september in het Oostenrijkse Innsbruck wereldkampioen, na een indrukwekkende solo van meer dan 40 kilometer. Ze kwam met een voorsprong van meer dan drie minuten op de eerste achtervolgers over de streep. 'De nieuwe Merckx is een vrouw,' was de conclusie van onze zuiderburen.

'Ik wilde testen of het wielrennen echt zo belangrijk voor me was, dat ik prof wilde worden'

Erben Wennemars zorgde ervoor dat ze heel even met hun dochter konden praten. 'En Marga heeft zondagavond laat even met haar geappt. Anna kon toen niet slapen. Maar verder hebben we haar toen niet gesproken.' Deze gouden medaille is ook een beetje van hen. 'Ja, zo voelt het wel. Vanaf het begin ben ik haar grootste fan. En toen ze junior was, was ik altijd haar chauffeur. Maar het is natuurlijk haar prestatie, niet de mijne.'

Nieuwe familie

Het kleine meisje uit Hasselt is groot geworden. Haar ouders hebben al in 2012 een stapje terug gedaan. Er is een nieuwe familie in haar leven gekomen. Anna van der

Breggen reist met de ploegleiding en haar teamgenoten de halve wereld rond. En ze is verhuisd. 'Ik heb een huis gekocht in Zwolle. Dat was een belangrijke stap, want als wielrenner bouw je geen pensioen op. Het huis is een plekje voor mijzelf en een soort pensioen-opbouw.' Na het succes van 2016 kwam er een minstens zo succesvol 2017. Anna van der Breggen won in het voorjaar drie belangrijke klassiekers op rij, de Amstel Gold Race, de Waalse Pijl en Luik-Bastenaken-Luik. Daarna won ze de Ronde van California en de Giro Rosa, de Ronde van Italië voor vrouwen. Pakweg tien jaar geleden was het nog ondenkbaar dat Anna van der Breggen aan de start van een meer-

daagse koers zou staan. 'De zondag mag geen wielerdag worden', was haar stelling. Dat is veranderd. 'Het is langzaam zo gegroeid dat ik op zondag ben gaan fietsen. Ik kan me niet echt een heel concreet keuzemoment herinneren.' Het was niet vanzelfsprekend om als christen voor de topsport te kiezen. Van der Breggen nam er de tijd voor. Tijdens haar opleiding HBO-V aan de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle ging ze een half jaar op stage naar Ghana. 'Ik wilde testen of het wielrennen echt zo belangrijk voor me was, dat ik prof wilde worden.' De combinatie van geloof en topsport is niet vanzelfsprekend. Dat realiseert Van der Breggen zich heel goed. Haar ouders waren

gewend om twee keer op een zondag naar de kerk te gaan, maar hebben hun dochter daar vrij in gelaten. 'Ik zit natuurlijk niet meer iedere zondag in de kerk. Dat was in ons gezin wel even een verandering.' De zondagen dat ze thuis is, gaat Van der Breggen naar de kerk. 'Dat vind ik heerlijk. Juist omdat ik er wat minder ben, maak ik alles tijdens zo'n dienst wat intenser mee.' Geloven is meer dan naar de kerk gaan. 'Het zit voor mij in kleine dingen. In bidden en doen wat God van ons vraagt, in de manier waarop je omgaat met anderen. In het wielrennen probeer ik die waarden elke dag uit te dragen. Dat komt vooral tot uitdrukking in

de manier waarop ik met ploegenoten omga, denk ik.' In de internationale sportwereld is het niet zo makkelijk om te ontdekken wie christen is en wie niet. 'Ik ben een van de weinige christenen', denkt Van der Breggen. 'Ik probeer vooral heel erg mezelf te zijn. Soms zijn mensen expliciet in het christelijk geloof geïnteresseerd en willen ze er meer van weten. Dan probeer ik wel iets mee te geven. En ja, die kansen krijg ik genoeg.'

Trots op de partij

Inmiddels weet iedereen in het peloton waar Van der Breggen voor staat en waarvoor ze leeft. 'Het wielrennen is op dit moment heel belangrijk, maar tegelijk relatief. Ik

heb er nu de leeftijd voor, straks niet meer. Het geloof gaat verder.' Als de koers is gereden en iedereen veilig over de meet is gekomen, bedankt ze God daarvoor. Bidden om de overwinning doet ze niet. 'Winnen is wel een heel groot doel, maar geluk zit meer in hoe je leeft. Door het geloof zit er perspectief in wat je doet, want dit leven als topsporter gaat maar tot mijn dertigste.' Met topsport moet je niet te lang doorgaan, denkt ze. 'Ik heb nu een leeftijd waarin het lichaam zich snel herstelt. Maar sportvoeding en de afwisseling van suikerpieken en fysieke uitputting zijn niet gezond.' Hoelang ze als prof zal doorgaan, weet ze nog niet. 'Dat voel je op een gegeven moment wel aan. Ik wil graag nog een gewone baan gaan doen en daarin gebruiken wat ik in het fietsen heb geleerd.' Tijdens de ploegentijdrit op het wereldkampioenschap van 2014 in Ponferrada kwam Van der Breggen zwaar ten val en liep ze een bekkenbreuk op. 'Op de fiets ben je best kwetsbaar. Zo'n val kan enorme gevolgen hebben. Misschien kun je nooit meer op niveau fietsen. Toch ervoer ik toen rust, omdat ik dacht: God is erbij. Wielrennen is belangrijk, maar niet het belangrijkste.' Dat relativeren van de sport zorgt ervoor dat Van der Breggen ook oog heeft voor andere dingen, bijvoorbeeld voor de politiek. Ze steunde de campagne van de ChristenUnie bij de Tweede Kamerverkiezingen en leeft ook mee in haar woonplaats. 'Toen de ChristenUnie bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 hier twee zetels groeide, voelde ik me trots op de partij. Ze hebben in de afgelopen jaren veel mooie dingen voor gedaan. Mede daardoor woon ik hier met plezier.'

Heel Noardeast- Fryslân Bakt

Bakken met liefde. Dat is de titel van het receptenboek van Annemarie Pronk. In 2016 was ze de winnaar van Heel Holland Bakt. 'Ik vind het fijn om weg te geven en anderen blij te maken'. Dat verklaart de titel van het boek. 'Het is een kleine moeite.' Annemarie reageerde meteen positief toen we haar vroegen om een recept.

Ik ben niet heel erg met politiek bezig', bekend ze. 'Maar ik stem al jaren op de ChristenUnie.' De beste bakker van 2016 was in het voorjaar van 2018 zelfs kandidaat-gemeenteraadslid in Den Haag. Ze stond op de 50e plaats van de kandidatenlijst van de ChristenUnie en trok met smakelijke baksels door de stad. 'Het was mijn voornaamste taak om extra stemmen te werven', knipoogt ze.

Recept: Jan Hagel

Jan Hagel is een oudhollands koekje dat op de bakplaat wordt gebakken als een grote koek en bestrooid met greinsuiker en amandelschaafsel. Na het bakken wordt de koek direct in rechthoekige koekjes gesneden. Kun je niet aan greinsuiker komen dan kun je eventueel ook gestampde suikerklontjes gebruiken of parelsuiker wat fijner malen.

Voor 25 tot 30 stuks

Voor het deeg:

250 g bloem
1 tl bakpoeder
130 g witte basterdsuiker
1 tl kaneel
¼ tl zout
180 g roomboter, in blokjes gesneden
½ ei losgeklopt
50 g greinsuiker (of grof gestampde suikerklontjes)
40 g geschaafde amandelen

Werkwijze:

Verwarm de oven voor op 180 graden

Doe bloem, bakpoeder, suiker, kaneel en zout in een grote kom en roer het even goed door elkaar. Voeg de boter toe en kneed tot een soepel deeg.

Rol het deeg uit op een bakpapier tot een rechthoekige plak van ongeveer 30 x 35 cm dik. Leg het bakpapier met de plak deeg op de bakplaat. Bestrijk het deeg dun met het losgeklopte ei en bestrooi het met de greinsuiker en de geschaafde amandelen. Druk dit met de hand wat aan, zodat het niet te los op het deeg ligt. Schuif de bakplaat in het midden van de oven en bak het in 15 tot 20 minuten goudbruin en gaar.

Haal de koek uit de oven en snijd met een scherp mes direct de randen van de koek af. Snijd de koek ten slotte in stukken van 4 bij 8 cm en laat de koekjes verder afkoelen op een rooster.

Toerisme is
goed voor de
werkgelegenheid
en ook voor de
leefbaarheid in
de dorpen

Dokkum is er voor de
hele regio en de toeristen

‘Hou het winkel- centrum lekker compact’

**‘Dokkum heeft een regiofunctie.’
Daarover zijn Etina Keegstra en Bennie
van Boerum het eens. ‘In Kollum doe
ik mijn boodschappen. Ik ga naar
Dokkum als ik gezellig wil winkelen,’
vertelt Etina. ‘Dan moeten de winkels
goed bereikbaar zijn en heb je ook
goede parkeervoorzieningen nodig.’**

Etina woont in Kollumerzwaag. ‘Er zijn nog maar twee winkels in het dorp.’ Op het platteland moet je al snel de auto pakken als je boodschappen doet. In huize Keegstra is Etina de manager. ‘Ik dacht dat het makkelijk was, maar ik heb het er in combinatie met de opvoeding van onze kinderen best druk mee.’ Thuis leerde ze om betrokken te zijn op de omgeving waar ze woont. ‘Ik heb meegekregen dat je altijd wel iets kan betekenen voor de mensen in de buurt. Mijn vader was actief in allerlei besturen. Nee, niet in de politiek. Douwe heeft wel in de gemeenteraad gezeten. Ik vond de onderwerpen altijd wel interessant en spannend.’ Nu stapt Etina zelf de politiek in.

Gratis parkeren

‘Het komt soms heel dichtbij. Twee keer was er een grote brand in Kollumerzwaag en er was te weinig bluswater. Dat vind ik nogal een probleem. Maar het gaat ook over fatsoenlijke scholen en veiligheid op straat. Nu de kinderen wat ouder zijn, heb ik tijd voor andere dingen. Dan is de plaatselijke politiek een mooie uitdaging.’ Etina is niet iemand die aan de zijlijn staat te mopperen. ‘Zeuren helpt niet.’ Ze is iemand die de mouwen opstroopt. ‘Doe er wat aan! Er is een heleboel vrijwilligerswerk te doen. Dit is iets wat bij mij past.’

‘Een gemeente moet winkelgebieden hebben, waar de inwoners makkelijk kunnen komen. Het moet ook een gezellige uitstraling hebben. Goed onderhouden. Een bloemetje op straat.’ Dat vindt Etina in Dokkum. ‘Daar kun je tot elf uur ’s morgens gratis parkeren. Dat is slim, want hoe krijg je anders mensen in de winkel

voor wie de stad moeilijk bereikbaar is?’ Soms zouden parkeerplaatsen wel wat ruimer mogen zijn. ‘Voor ouderen met een rollator of vaders en moeders met een wandelwagen is het soms een beetje krap. Weet je dat er al gemeenten zijn met gezinsparkeerplaatsen?’

Shoppern

Bennie van Boerum is ondernemer in Dokkum. Hij loopt Etina voor zijn winkel tegen het lijf. Bennie is net bezig met het installeren van het draaiorgel. Het zweet staat op z’n voorhoofd. ‘Ik ben geboren en getogen in Dokkum,’ vertelt hij. Ondertussen haalt hij een zakdoek tevoorschijn. Bennie zit sinds z’n 15e in de detailhandel. Hij heeft jarenlang voor Blokker gewerkt, maar sinds 2000 heeft hij een eigen winkel in de historische binnenstad. ‘Een huishoudspeciaalzaak. Ik run de winkel samen met mijn vrouw.’ Hij veegt de zweetdruppels van z’n voorhoofd. Bennie kent het klappen van de zweep en weet hoe je moet verkopen. Bennie deelt zijn kennis op de opleiding detailhandel van de Friese Poort.’ 10 jaar terug heb ik een Outlet geopend, een winkel waar studenten ondernemer zijn’. Het orgel draait. De vrolijke tonen waaieren uit over de winkelstraat. Bennie is tevreden. Etina staat erbij en kijkt ernaar. ‘Dit hoort bij onze gastvrijheid’, benadrukt Bennie. Kopen via internet is niet gezellig, maar hier in Dokkum is iets te beleven. ‘De mensen willen graag shoppen. Het is onze taak om klantvriendelijk te zijn en goede service te geven. Wij moeten zorgen dat de consument zich hier lekker voelt.’

Ondernemersklimaat

Ook Bennie is kandidaat voor de gemeenteraadsverkiezingen. ‘Ik wil voor onze binnenstad opkomen. Het is belangrijk om mee te denken en een goed ondernemersklimaat te scheppen. Dat moeten we met elkaar doen. Samen kom je verder.’ Etina knikt. ‘Het is belangrijk dat de ondernemers hier een goede boterham kunnen verdienen. Ik vind het niet verstandig om ergens buiten het centrum een nieuwe locatie met winkels neer te zetten, want dat verzwakt de positie van de winkeliers hier. Daar kun je vlak voor de deur parkeren. Hier niet. Het winkelaanbod in de stad moet compleet blijven. Hou het compact. De ene winkel trekt de andere aan. Dat moet je bij elkaar houden.’ Daarin ziet ze ook een rol voor de gemeente. ‘Die moet zorgen dat de bewijzing en de parkeervoorzieningen goed op orde zijn.’ Bennie geeft Etina lachend een klopje op de schouder. ‘Dat heb je goed gezegd.’ Hij kan er nog wel iets aan

Bennie van Boerum: ‘Ik vind het belangrijk dat niemand verplicht wordt om z’n winkel op zondag te openen’

toevoegen. ‘We hebben een mooie markt gekregen. Dat ging ten koste van parkeerplaatsen. Daar is niets voor teruggekomen. Mensen kunnen niet allemaal op de fiets naar het centrum van Dokkum komen. Ook voor kleine en snelle aankopen is bereikbaarheid heel belangrijk. Amsterdam kun je maar beter niet met de auto binnenrijden, maar dat is hier anders. Dokkum heeft een regiofunctie.’

Evenementenvergunning

Etina en Bennie lopen een klein stukje bij het draaiorgel vandaan. Het historische instrument maakt veel kabaal. De twee kunnen elkaar amper verstaan. ‘Ik kijk als consument naar het centrum van Dokkum en Bennie als winkelier, maar we hebben zo ongeveer dezelfde wensen,’ signaleert Etina. ‘Het is voor mij belangrijk om op vrijdagavond lekker door de winkelstraat te struinen. De variatie maakt het voor mij aantrekkelijk. Naast de grotere winkels loop ik ook graag een klein winkeltje binnen. Omdat ik helemaal uit Kollum kom, is het voor mij belangrijk dat ik dichtbij de winkels kan parkeren.’ Ze benadrukt dat de uitstraling van het centrum in de

eerste plaats een verantwoordelijkheid van de ondernemers is. ‘De gemeente moet hen wel ondersteunen, bijvoorbeeld bij de organisatie van evenementen. Maak het dan niet te ingewikkeld om ergens een vergunning voor te krijgen. Doe het samen. Ik vind het leuk als er op straat iets te beleven is. Dat maakt het winkelen gezellig.’

Een vrij land

Bennie is tevreden over de samenwerking met de gemeente. ‘Vroeger was de binnenstad van de ondernemers. Nu zie je steeds meer dat mensen hier ook willen wonen. Daarover hebben we het met elkaar. Hoe kunnen we aan de wensen van de inwoners en de ondernemers tegemoet komen?’ Moeten de winkels op zondag opengaan? ‘Dat moet je aan de mensen zelf overlaten,’ vindt Bennie. ‘Ik blijf dicht op zondag’. Daar kijkt Etina niet verbaasd van op. ‘En ik kom op zondag niet winkelen in Dokkum.’ ‘Ik ga op zondag naar de kerk,’ zegt Bennie. ‘We leven in een vrij land. Ik vind het belangrijk dat niemand verplicht wordt om z’n winkel op zondag te openen. Dat past niet. Er zitten lastige kanten aan de winkel-

openstelling op zondag. Je zal maar moeten werken van je baas! Dan heb je geen vrije keus. Dat vind ik erg ingewikkeld.’

Gastvrij voor toeristen

Er moeten wel eens beslissingen worden genomen waarover de gemeente en de ondernemers een stevige discussie hebben. ‘Maar de contacten zijn goed,’ benadrukt Bennie. ‘Wij zijn er allemaal van overtuigd dat er kansen zijn voor Dokkum. Die liggen bij het toerisme. Kijk naar Esonstad. Dat zorgt voor veel extra winkelpubliek. Dokkum is een gezellige stad en de mensen komen graag hierheen. Het centrum is compact en de afstanden zijn makkelijk te overbruggen.’ Etina is het daarmee eens. ‘Gastvrijheid moet ons wat waard zijn. De stoep moet netjes gestraat zijn. Toeristen mogen niet struikelen over losse stoeptegels.’ Dokkum heeft nogal wat bezienswaardigheden. ‘Ik hoor mensen regelmatig zeggen: ‘Hier komen we vast en zeker nog eens terug.’ Het noorden heeft genoeg in huis om het op de kaart te zetten. Toerisme is goed voor de werkgelegenheid en ook voor de leefbaarheid in de dorpen. Laten we de kansen die er zijn ook pakken!’ ➡

‘Wij moeten zorgen dat de consument zich hier lekker voelt’

Vrijwilligers Palliatieve
Terminale Zorg

Noordooost-Friesland

Stichting Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg – Noordooost Friesland

Werkgebied: Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland

Op zoek naar bijzonder vrijwilligerswerk?

Wij zijn op zoek naar U !

**Wij zoeken gemotiveerde en betrokken vrijwilligers,
die bewust kiezen om “er te zijn” voor mensen die thuis willen sterven.**

Voor wie?

Veel ongeneeslijk zieke mensen willen de laatste fase van hun leven doorbrengen in een vertrouwde omgeving. Bij voorkeur thuis. Wij ondersteunen patiënt en familie ook in het wooncentrum of verpleeghuis.

Vrijwilligers gezocht

Wij zoeken gemotiveerde en betrokken vrijwilligers die bewust kiezen “er te zijn” voor mensen in de terminale fase.

Wij zoeken vooral vrijwilligers die 's nachts willen waken.

Een vrijwilliger kan maximaal 2 maal per week worden ingezet. Een VPTZ-vrijwilliger helpt partner, kinderen, familie of vrienden bij wat op dat moment gewenst is voor patiënt en naastbetrokkenen. Een vrijwilliger vormt vaak een rustpunt, zeker bij een eerste confrontatie met het sterven van een dierbare.

Bij ons werken

Voordat u als vrijwilliger wordt ingezet, krijgt u een basisopleiding en gedurende elke inzet is er deskundige begeleiding en ondersteuning door onze coördinatoren. Het is heel bijzonder, maar ook dankbaar vrijwilligerswerk. Reiskosten en basisopleiding worden vergoed.

Reageren

Denkt u dat de terminale zorg ook uw zorg is?

Wilt u zich opgeven of wilt u meer informatie?

Neem dan telefonisch of per email contact met ons op.

Telefoon : Ankie van der Veen: 06 – 22 14 12 96 óf Lysbeth Vellinga: 06 – 12 06 79 50

E-mail : info@vptz-nofriesland.nl

Zie ook : www.vptz-nofriesland.nl

En wilt u ons vrijwilligerswerk steunen?

Wij kunnen uw bijdrage en steun goed gebruiken! Elk (klein) bedrag is welkom.

Rek.nr. NL40 ABNA 0510 9177 55

t.n.v. Stichting Vrienden van Stichting Vrijwillige Terminale Thuiszorg – Noordooost Friesland te Dokkum

'Hier worden tegenstrijdige belangen overbrugd'

Voorbeeldige samenwerking rond Lauwersmeer

Het is een vroege zaterdagmorgen. De zon is amper op en prikt voorzichtig door de nevel heen. Jan Dekkema parkeert zijn auto tegenover Herberg De Pater. Hij wijst om zich heen. 'Dit gebied is een voorbeeld voor de hele gemeente. Zoals hier samengewerkt wordt, zo moeten we overal samenwerken.'

Hier komt alles bij elkaar. Landbouw, recreatie, watersport en een klein beetje natuur. Dat is de kracht van dit gebied. Hier wordt samengewerkt. Er is een werkgroep Lauwersmeer, waarin allerlei bestuurlijke partijen samenwerken, zoals de provincies en de gemeenten.' Jan vertelt erover met veel passie. 'Er zijn een heleboel tegenstrijdige belangen in dit gebied.' Hij weet dat boeren en natuurbeheerders regelmatig tegenover elkaar staan. 'Hier wordt samengewerkt. Tegenstrijdige belangen worden overbrugd. De krachten worden gebundeld. Er wordt een gezamenlijke koers uitgezet'

En zo ontstaat er iets moois. 'De belangen van de boeren én de natuurbeheerders worden rechtgedaan. Er worden kleinschalige recreatieve voorzieningen gerealiseerd.' Jan loopt naar de informatiepanelen bij de gedenknaald. 'Kijk,

dat is nu nog een ratjetoe. Er moet meer eenduidigheid komen in de informatieborden. Daar moet verder over nagedacht worden.' Want van één ding is hij wel overtuigd: 'Dit gebied moet beter op de kaart komen. Er liggen hier volop kansen voor de regio.'

Dark Sky Park

Een poosje later staat Jan aan de rand van Nationaal Park Lauwersmeer. 'Dit is het Dark Sky Park, één van de weinige plekken in het land waar je nog van de duisternis kan genieten.' Hij komt hier ook graag overdag. 'Ik vind dit een schitterend gebied. Het geeft me rust en ruimte in m'n hoofd. Het is heel ontspannend om hier rond te wandelen. Dat contrasteert met het dagelijks leven. Druk, druk, druk. Dat ervaar ik zelf ook. Ik wandel hier graag rond en kom hier om vlinders en vogels te kijken.' Op het uitkijkpunt bij de 'entree' van het Nationaal Park zit een vogelaar. Hij heeft een stoeltje uitgekapt en staart over de vlakte. 'Ik kom hier naartoe vanuit Breda. Voor de stilte en voor het donker. Wij logeren hier in de buurt, bij vrienden.' De man komt samen met zijn vrouw vaker naar Noardeast-Fryslân. 'In de regio waar wij wonen is er ook 's nachts een hoop kabaal en een zee van kunstlicht. Hier kunnen we dat even ontvluchten.' In de camper zet z'n vrouw een kop verse koffie. Jan loopt verder. 'Geniet ervan!'

Kleinschalig

'Dit gebied is voor veel mensen de moeite waard. Daar moeten de voorzieningen op afgestemd worden. Er zijn - met kleine campings en bed & breakfasts nodig. De rust en de ruimte moeten 'verkocht' worden. Nee, de mensen moeten niet massaal deze kant op komen. Het gaat om kleinschalige recreatie. De rust moet blijven.' En de natuur is iets om zuinig op te zijn. 'Die moet worden beschermd. Er zijn gebieden waar de mensen geen toegang hebben, terwijl er op andere plekken juist weer wandelpaden worden aangelegd.' Nationaal Park Lauwersmeer is niet het enige gebied met potentie in de regio. 'Holwerd aan Zee is ook zo'n prachtig gebied. Daar is ook weer sprake van tegenstrijdige belangen. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de dijken. Samen met boeren en recreatieondernemers kan daar ook iets moois ontstaan. Ook bij Hallum aan Zee. Heel veel mensen in Nederland kennen deze regio niet. Dat moet veranderen.'

'Waar wij wonen is er ook 's nachts een hoop kabaal en een zee van kunstlicht. Hier kunnen we dat even ontvluchten'

Werkgelegenheid

Terug bij Dokkumer Nieuwe Zijlen schetst Jan het economisch belang voor de regio. 'Er is één plek waar mensen massaal kunnen verblijven: Esonstad. Dat staat landelijk op de kaart. Toerisme en recreatie zijn belangrijk voor ons. Het levert werk en geld op. Grootschalige industrie past hier niet. De werkgelegenheid zit in de landbouw en de recreatieve sector.'

Jan benadrukt dat die twee elkaar hard nodig hebben.

'De boeren zijn heel belangrijk voor het overeind houden van de rust en ruimte en de natuur die we hier hebben. Meestal kijken we naar natuurorganisaties als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, maar we vergeten de landbouw. Die draagt in belangrijke mate bij aan wat we nu hebben. Dit is bij uitstek een plek voor duurzame landbouw.'

Het jaar rond

Het unieke karakter van het gebied wordt niet altijd meer gezien. 'We wonen er zelf middenin, maar hebben het nauwelijks in de gaten. Ook in de eigen gemeente moeten we de aandacht vestigen op dit gebied.' Bij de sluis geeft Jan nog even een college cultuurgeschiedenis. 'Hier is met de stormvloed van 1717 het hele achterland onder water gelopen. Toen is besloten een dijk aan te leggen. Het achterland was toen niet meer bereikbaar voor de schepen. Daarom is er een sluis gekomen. Dit is de waterweg die Dokkum verbindt met de Waddenzee.' Het is nu herfst. Er zijn weinig mensen bij de sluizen te vinden. 'In de zomer is het hier heel druk met bootjes. Die levendigheid moeten we het hele jaar rond krijgen. Esonstad helpt daarbij. We moeten de mensen ook iets bieden. Er moet iets te beleven zijn. Daar ligt een mooie taak voor de gemeente. Omarm en ondersteun initiatieven!' 🌊

5 tips

voor een betere toekomst

Klaas Ate Wijma is de jongste kandidaat van de ChristenUnie Noardeast-Fryslân. Hij ziet dat er op het gebied van duurzaamheid volop beweging is in de regio. Ondernemers zijn bezig met energiebesparing. Dat zorgt voor minder kosten. 'De terugverdientijd van die investeringen is over het algemeen kort.' Hij is blij dat ook inwoners de hand aan de ploeg slaan. 'Ik kan net als een heleboel andere mensen nog veel meer doen, maar vind het leuk om 5 tips voor een betere toekomst op een rijtje te zetten.'

1. Hoe eerlijk is jouw kleding?

Stel, je staat in een kledingwinkel en ziet iets leuks. Hoe kom je er dan achter hoe eerlijk of duurzaam het is? Dat is heel simpel. Ga naar de website rankabrand.nl en tik het kledingmerk in. Het merk dat je in handen hebt, wordt meteen voorzien van een label en daaraan wordt een duurzaam advies gekoppeld, van 'Houd de hand nog even op de knip' tot 'Topmerk: kopen!' En wil je weten wat de criteria zijn waarop merken worden beoordeeld als het gaat om duurzaamheid en eerlijkheid? Kijk dan op schonekleren.nl.

rankabrand.nl
schonekleren.nl

2. Energie opwekken? Dat kan overal!

Zonnepanelen, dat zijn toch die dingen op het dak die zonlicht omzetten in energie? Bijna goed! Ze zijn namelijk niet alleen op je dak te gebruiken. Er zijn ook draagbare zonnepanelen. Die kun je bijvoorbeeld aan je fiets hangen en met de energie die je daarmee opwekt, kun je je telefoon opladen. Onderweg naar school of naar je werk. Lekker makkelijk. Wil je weten hoe je aan zo'n hip zonnepaneeltje komt? Kijk dan op webwinkel.anwb.nl.

webwinkel.anwb.nl

3. Checkit!

Overstappen op duurzame en biologische boodschappen is best een grote stap. Eerlijk is eerlijk. Om te beginnen voor je portemonnee. Maar het is ook weer even wennen aan nieuwe merken en producten. Misschien is het een idee om je voor te nemen elke keer één van de producten op je boodschappenlijstje te vervangen door een biologische variant. Op die manier ben je al heel bewust bezig. Ben je toe aan de grote stap? Dan is Checkit! Echt een aanrader. Met deze app maak je heel simpel een boodschappenlijstje met duurzame en gezonde varianten van je favoriete producten.

thequestionmark.org

4. 'Klik' een bos bij elkaar

Online kun je veel zoekmachines vinden. Denk maar aan Google, Yahoo! en Bing. Er is een duurzame variant: Ecosia. Deze zoekrobot werd naar aanleiding van de VN-klimaatconferentie in Kopenhagen in december 2009 opgestart. Met elke klik investeer je in de aanplant van bomen. Het bedrijf investeert 80% van de winst in beplanting over de hele wereld. Zo wordt het meehelpen aan een beter klimaat wel heel makkelijk. Via ecosia 'klik' je zomaar een heel bos bij elkaar!

ecosia.org

5. Energieneutraal wonen

Een energieneutraal huis is niet alleen goed voor het milieu, maar uiteindelijk ook voor je portemonnee. Er zijn enorm veel goede tips om je huis energieneutraal te maken, maar vaak kost dat wel een paar centen. Gelukkig zijn er volop mogelijkheden om subsidies te krijgen. De website energiesubsidiewijzer.nl helpt je met het vinden van landelijke, provinciale en gemeentelijke subsidiepotjes en leningen. Er staan 250 regelingen op de website. Dat helpt bij het nemen van energiebesparende maatregelen binnen jouw mogelijkheden. Breng ook even een bezoek aan de Energie Coöperatie Dongeradeel: ecodon.nl.

energiesubsidiewijzer.nl
ecodon.nl

‘Veel kinderen weten niet beter dan dat er oorlog is’

ZOA is als een van de weinige hulporganisaties actief in levensgevaarlijk Jemen

tekst: ZOA

Als een van de weinige hulpverleners in het door oorlog verscheurde Jemen, voelt ZOA's landendirecteur Corine Verdoold een enorme verantwoordelijkheid om goed te doen. "Ik ben dankbaar voor elk lichtpuntje."

Een tienjarig meisje staat op het dak van haar huis water te tappen als ze in haar ooghoek een lichtbol langs haar gezicht ziet suizen. Als ze haar hoofd omdraait, ziet ze nog net hoe op driehonderd meter afstand een bom inslaat. De volgende dag zal haar vader met zijn ZOA-collega's verward het hoofd schudden. De bezorgdheid neemt bezit van iedereen, een dag lang zal iedereen zich minder goed kunnen concentreren. Zo gaat dat, vertelt Corine, steeds weer opnieuw.

Jemen wordt regelmatig de hel op aarde genoemd. Waarom wil jij daar zijn?

"Hoe raar het ook klinkt, ik ben van Jemen gaan houden. De mensen hier zijn slachtoffer van een geopolitieke proxyoorlog, maar je merkt dat ze erg weerbaar zijn en staan te trappelen om hun land er weer bovenop te helpen. Daarnaast zijn Jemenieten erg gastvrij en laten ze me dicht toe in hun families en leefwereld. Het maakt me gelukkig om tussen deze mensen te mogen leven."

Corine Verdoold, ZOA's landendirecteur Jemen

Een kind in Jemen wordt onderzocht op ondervoeding

Wat merk je ervan dat je in een oorlog woont?

"Je bent extreem alert. Dagelijks horen we bommenjagers overvliegen, die regelmatig toeslaan. Het is gevaarlijk en moeilijk om toegang te krijgen tot de gebieden waar we werken en we moeten altijd checken op welke plekken gevochten wordt. Als ik over straat loop of vrienden bezoek, bestaat altijd het gevaar dat het huis van de burens gebombardeerd wordt. Maar wat me nog veel meer raakt, is dat we soms niet bij mensen kunnen komen die het echt nodig hebben, vanwege papieren of veiligheid."

Zijn er lichtpuntjes?

"Als je naar het grote verhaal kijkt niet. Er zijn hier heel weinig hulporganisaties, terwijl Jemen de grootste humanitaire crisis van dit moment doormaakt. De angst is dat er eind dit jaar nog eens tien miljoen mensen zonder voedsel zitten. Dat ik als een van de weinige hulpverleners hier mag werken, geeft me een

groot verantwoordelijkheidsgevoel. Het is erg zinvol om hier te zijn. Ondanks de oorlog kunnen we tienduizenden mensen helpen met water, voedsel en voorlichting over cholera. Steun van donateurs is dan ook goud waard; elke gift zorgt dat mensen worden gevoed! Dat maakt me dankbaar."

“Elke gift zorgt dat er mensen worden gevoed”

Wat is jouw gebed voor Jemen?

"Ik bid dagelijks voor vrede voor dit land, voor een politieke oplossing van het conflict. Ook bid ik voor bewaring van mijn team en dat de kinderen van dit volk op kunnen groeien tot normale mensen. Veel kinderen weten niet beter dan dat er oorlog is. Ik gun hen allemaal een vredevolle toekomst."

Wilt u ZOA's werk in Jemen steunen? Kijk op www.zoa.nl hoe u kunt helpen.

bevrijdt kinderen van armoede
Compassion
in Jezus' naam

Dit is Joshua. Voordat hij in het Compassion-project werd opgenomen, verzamelde Joshua, net als zijn ouders, vuilnis om geld te verdienen.

Hij doet thuis allerlei klusjes, maar hij verzamelt nu geen vuilnis meer.

Joshua gaat nu naar school en naar het Compassion-project waar hij mee kan doen met verschillende activiteiten.

Later wil hij politieagent worden.

Tussen de Friezen ontdek je de ziel van de taal

‘In het begin werd ik uitgelachen, maar ik ging gewoon door’

Hij komt uit een Fries nest, maar is niet in Fryslân geboren. ‘Ik woon hier nu 17 jaar. Er was een vacature op de basisschool in Blije en daar heb ik op gesolliciteerd. Ik zei: ‘Als ik weer naar Friesland ga, wil ik wel ergens wonen waar ze ook echt Frysk praten. Geen Stadsfrys en al helemaal geen Nederlands.’

Het gaat over Jan Jarig van der Tol. Hij maakte na zijn ‘terugkeer’ in Fryslân een hobby van de taal. ‘Ik sprak het al jaren, maar als je tussen de Friezen woont ga je dat verfijnen. Dan ga je de emoties in de taal proeven en leer je de mensen ook veel beter kennen. Hier wonen is de ziel ontdekken. Friezen zijn heel bescheiden. Misschien wel eens te bescheiden. Ze hebben een mooie vorm van zelfspot. Een Hollander maakt een hoop kabaal en kouwe drukte. Hij roept wat en vindt zichzelf geweldig. Een Fries pelt het af en zegt: ‘Overdrijf toch niet zo, man.’

Grut Frysk Diktee

Toen Jan Jarig in Blije kwam wonen, rolde hij al snel de gemeenteraad in. ‘Ik logeerde bij mijn voorganger in de raad van Ferwerderadeel. Hij wilde ermee stoppen en zei tegen mij: ‘Neem het maar over, joh.’ Dat was niet zo gek, want ik had al ervaring opgedaan in Enschede, Hilversum en Zoetermeer.’ In het begin was het best spannend. ‘Ondanks de wisseling van de wacht bleven de kiezers de partij gelukkig trouw. Een paar jaar later werden we zelfs de winnaar van de verkiezingen, terwijl ik ‘m nog steeds zat te knijpen.’ In de gemeenteraad ging Jan Jarig meteen van start in het Frysk. ‘Ik

dacht: ‘Als ik het niet meteen doe, dan komt het er niet meer van.’ Dan durf je niet meer. Het ging goed.’ Dat is niet zo gek, want hij werd gaandeweg een expert. ‘Yn it begin waard ik wolris útlake, mar ik sette gewoan troch. Koartlyn ha ik meidien mei it Grut Frysk Diktee en hie mar sa’n njoggen flaterkes. Dêr wie ik tige grutsk op.’

Project Vijfhuizen

Hij heeft jarenlang alleen in de gemeenteraad gezeten. ‘Ik had alles in m’n portefeuille.’ Het weerhield hem er niet van om dingen in beweging te zetten. ‘Dat lukt best als kleine fractie. Ik wil een stem geven aan de gewone man, die machtige instanties zoals het Wetterskip Fryslân tegenover zich vindt.’ Jan Jarig doelt op het project Vijfhuizen ‘fan swiet nei sâlt’, dat een impuls moet geven aan de landbouw en de natuurwikkeling en ook aan de waterveiligheid. ‘Een prachtig project. Er ontstaat een verbinding tussen het zoete binnenwater en het zoute zeewater. Dat is goed voor de buitendijkse kwelderplanten en voor de vogels op het wad. Het gebied wordt ook nog eens toegankelijk voor het publiek.’

Maar Jan Jarig is beducht voor de risico’s van het project. Er is een afwateringsvaart gegraven die uitloopt in een slenk en aan weerszijden van vaart en slenk liggen nu kaden, die aan de ene kant aansluiten op de zeedijk en aan de wadkant op de zogenaamde Lontkade. Tussen die kades ligt zo’n 33 ha. die mag verkwelderen. ‘Het plan is om die Lontkade over een lengte van 28 meter door te steken. In het oorspronkelijke plan zou er zelfs een ‘gat’ van 500 meter komen. De boeren hebben bezwaar

gemaakt, want ze vinden het gevaarlijk, omdat die kaden nog niet in orde zijn. We kennen hier de ruige novemberstormen maar al te goed. Gaan die te keer met zwakke kaden, dan komt het land achter die kaden in gevaar en vrezen we voor overstromingen. Ik deel die zorg en heb daarom een motie in elkaar gezet, die het college van burgemeester en wethouders opdracht geeft om de risico’s in kaart te brengen.’

Reddingsactie bij Marrum

Het overtollige water in de polder wordt door de zomerdijk naar de buitendijkse gronden gevoerd. Daar graast vaak vee. ‘In 2006 kwamen er 200 paarden vast te zitten op een kwelder bij Marrum. Overal om de dieren heen was water. Dat was groot nieuws. Uiteindelijk zijn de paarden gered.’ Een herhaling van het drama in 2006 wil Jan Jarig voorkomen. ‘De angst bij de grondeigenaren en de pachters is dat een gat van 28 meter al te groot is als het opnieuw raar weer gaat worden. Dan lopen de kwelders sneller onder water en kan het vee niet op tijd weg.’

‘Er is hier buitendijks nog een heel stuk land voordat je bij de Waddenzee bent. Bij Holwerd is dat anders. Daar ben je meteen bij de zee.’ Het gebied mag niet brak worden. De veiligheid moet gewaarborgd zijn. ‘Daar ben ik nog niet helemaal gerust op. De dijken zijn niet sterk genoeg, omdat de helling daarvoor eigenlijk te stijl is. Het talud is niet goed en er ligt amper een grasmat op. Gelukkig wordt er naar eenmansfractie geluisterd. Toch ben ik blij dat we straks in Noardeast-Fryslân met een grotere fractie in de raad komen!’ +

De burgemeester onthult alles wat je altijd al wilde weten

Op woensdag 21 november kiest Noardeast-Fryslân een gemeenteraad. De stembureaus zijn open van 's morgens half 8 tot 's avonds 9 uur. In het buitenland staan er soms lange rijen met kiezers voor de stembureaus. Dat is in Nederland anders. Waarom zou je gaan stemmen? Dat vragen we aan een burgemeester ergens in het midden van het land.

Het geheim van de gemeenteraad

Titia Cnossen is burgemeester van Woudenberg. Zij weet het wel: 'Elke stem telt. Dat merk je bij het tellen van de stemmen. Het komt vaak op 3 of 4 stemmen aan of mensen met voorkeur gekozen worden.' En er is nog iets. 'De gemeenteraadsleden ken je vaak persoonlijk. Hoe direct wil je het hebben?' Mensen die je vertrouwt, kun je zomaar een plek geven in het gemeentebestuur.

Waarover gaan die besluiten?

De gemeenteraad kun je vergelijken met de Tweede Kamer. De leden van de gemeenteraad nemen besluiten die belangrijk zijn voor de inwoners van Noardeast-Fryslân. De Tweede Kamer maakt wetten en de gemeenteraad doet ook zoiets. Dat noemen we geen wetten maar verordeningen. Die gaan bijvoorbeeld over wat er wel en niet mag op straat, over betaald parkeren en over belastingen. En ook over de bouw van een nieuwe sporthal of nieuwe scholen. Welke huizen gaan we bouwen en hoe duur mogen die

zijn? Wat doen we voor mensen die in armoede leven? Kunnen we activiteiten van inwoners stimuleren met subsidie?

Zetels

Wanneer je gaat stemmen heb jij met jouw stem invloed op de samenstelling van de gemeenteraad. De gemeenteraad van Noardeast-Fryslân heeft straks 29 zetels. Afhankelijk van hoeveel mensen op een partij stemmen, wordt het aantal zetels over de partijen verdeeld. Een partij die veel stemmen krijgt, bezet in de gemeenteraad dus ook veel zetels. Dat levert die partij veel invloed op.

'Ik vind het een heel mooi moment als raadsleden de eed of belofte afleggen,' vertelt de burgemeester. 'Dan zweren de nieuwe raadsleden trouw aan de Grondwet en dat een raadslid niet zomaar wat doet. Hij is een onderdeel van de rechtstaat. Je moet er op kunnen vertrouwen dat hij niet vooringenomen is. Daar spreken we elkaar als dat nodig is ook op aan.'

Burgemeester en wethouders

De gemeenteraad benoemt de burgemeester en kiest de wethouders. Een college van burgemeester en wethouders kan meestal rekenen op de steun van de meerderheid van de gemeenteraad. De partijen die samen het college willen vormen, maken met elkaar afspraken over het programma voor de komende jaren. Dat noemen we het coalitieakkoord. De hele raadsperiode van 4 jaar krijgt de uitvoering van dit programma de nodige aandacht van de raad om te zien of het college dat ook echt doet. 'Het resultaat valt de inwoners soms tegen. Dat snap ik wel. Er gaat vaak een jaar overheen voordat het

schip in beweging komt. Een ondernemer zei eens: 'Als het in mijn bedrijf zo zou gaan, was ik al lang failliet geweest.' De gemeente moet zich houden aan allerlei procedures en wetten en dat is maar goed ook.' Zorgvuldigheid staat voorop.

Begroting

De gemeenteraad stelt elk jaar de begroting vast. Dat is het huishoudboekje van de gemeente. Op die manier bepaalt de gemeenteraad waar wel en waar geen geld aan wordt uitgegeven. 'Een groot deel van die begroting ligt vast. Dat gaat bijvoorbeeld over afspraken met de rijksoverheid. Misschien kun je op een begroting van € 30 miljoen, maar aan € 5 miljoen sleutelen.'

Het controleren van het college

De Tweede Kamer controleert de regering. Zo controleert de gemeenteraad ook het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester. Titia Cnossen benadrukt dat gemeenteraadsleden het samen moeten doen: 'Het is een team. Denk niet zo star in termen van coalitie en oppositie. Wat kunnen we voor onze inwoners doen? Dat is de vraag waar het om draait. Beoordeel voorstellen op de inhoud en accepteer als de uitkomst anders is dan je misschien zou willen. Blijven bakkeleien is niet goed. Dat zorgt voor een verkeerde uitstraling. Raadsleden moeten het de inwoners makkelijk maken hun vertrouwen aan hen te geven.' De burgemeester en de wethouders kunnen door de gemeenteraad op de vingers worden getikt als de raadsleden vinden dat zij hun werk niet goed hebben gedaan.

Een initiatief

Het nemen van een besluit is het laatste stukje van een lang traject. Het begint vaak met een initiatief. Dat komt meestal van de wethouders, die hard aan het werk zijn om het coalitieakkoord uit te voeren. Raadsleden kunnen invloed uitoefenen op zo'n initiatief door aanpassen voor te stellen. Zo'n aanpassing noemen we een amendement. Zij kunnen ook een ander voorstel indienen. Dat noemen we een motie. Bijvoorbeeld een motie om werk te maken van programma's die

laaggeletterdheid tegengaan.

Commissies

Initiatieven kunnen overigens ook door inwoners van de gemeente ingediend worden. Door jou dus! Dat kan door je initiatief voor te leggen aan een partij of door in te spreken tijdens een commissievergadering. In een commissievergadering bekijken vertegenwoordigers van alle partijen welke punten er op de agenda van de raadsvergadering moeten komen.

Teleurstelling

In de komende jaren worden er belangrijke besluiten genomen over de toekomst van onze nieuwe gemeente. Gelukkig zijn er veel onderwerpen waar alle partijen het over eens zijn. Maar er zijn ook verschillen. 'Ik wil mensen stimuleren om met raadsleden in gesprek te gaan. Ook als zij teleurgesteld zijn over dingen. Het is belangrijk dat wij doorvragen: 'Waar komt die teleurstelling vandaan?' Misschien moeten wij onze dienstverlening of communicatie verbeteren. Soms kunnen we niets veranderen. Als je bijvoorbeeld geen urgentieverklaring voor een woning krijgt, is dat een teleurstelling. Wij moeten dan ons best doen zo'n beslissing goed uit te leggen.'

De signalen die inwoners afgeven aan kandidaat-raadsleden nemen zij in hun afwegingen als raadslid vaak mee. Het werk van de gemeenteraad doet ertoe. De besluiten die de raadsleden nemen hebben invloed op ons dagelijks leven. 'Ik zou daarover wel met iedere inwoner in gesprek willen gaan,' benadrukt de burgemeester. 'Dat lukt helaas niet. Ga om te beginnen daarom allemaal stemmen en laat weten voor welke koers je kiest.' ➔

Een kilo aardappels voor 6 cent

‘Dit gaat niet alleen over boeren.’ Carola Schouten stapt door het weiland. ‘Dit gaat over ons allemaal’. Ze kijkt naar de aardappels die even verderop in de vette klei staan. ‘Een boer krijgt voor een kilo aardappels soms maar 6 cent, terwijl ze voor pakweg 1,50 euro in de supermarkt liggen.’

Carola Schouten en Jan Andringa uit Holwerd spreken elkaar in de omgeving waar Carola opgroeide, ergens in het Land van Heusden en Altena. De twee hebben iets met de boerderij. Ze voelen zich hier thuis, in het open veld, tussen de aardappels en de koeien. Carola is een boeren-
dochter. Toen ze 9 jaar oud was, overleed haar vader bij een ongeluk op het erf. Haar moeder hield samen met haar dochters het melkveebedrijf overeind. Jan was 26 jaar boer. Hij verbouwde op de Friese bodem vooral pootaardappelen, maar ook suikerbieten en granen.

Er is nog een overeenkomst. De twee hebben iets met politiek. Carola werd in 2017 met gejuich onthaald als de nieuwe minister van Landbouw en ook van Natuurbeheer en Visserij. Dat had veel te maken met haar afkomst, die ze niet verloochent. ‘Schouten heeft gevoel bij wat de boerderij inhoudt. Het is een manier van leven. Dat hoef je haar echt niet uit te leggen,’ zei een boer nadat hij de kersverse minister had rondgeleid in zijn stallen.

Nadat Jan stopte met boeren is hij gewasschaderegelaar geworden. ‘Ik kom bij heel veel boeren op het erf. Wat ik daar hoor moet op de politieke agenda komen.’ Daarom stelde Jan zich kandidaat voor de gemeenteraadsverkiezingen. ‘Er moeten ook nuchtere plattelanders met gevoel voor de sector in de lokale politiek zitten.’

Kringlooplandbouw

Carola wijst naar het veldje met aardappels. ‘Kijk, als consument besteden we nog maar 11% van ons inkomen aan voedsel.’ Daar weet Jan alles van. De supermarkten halen klanten binnen met

‘De boer kan niet zonder de natuur en de natuur niet zonder de boer’

concurrerende prijzen. Er schiet voor de boer maar een habbekrats over. 'Is er nog wel toekomst voor onze boeren?' Het antwoord van Carola laat aan duidelijkheid niets te wensen over. 'Als we zo doorgaan niet'.

Het gesprek valt even stil. De twee lopen steeds verder weg van de bebouwde kom. Jan beleeft het gesprek als iets bijzonders. Hij heeft er naar uitgekeken. Diep van binnen is de Fries nog steeds boer. De zorgen van de sector raken hem. Hoe moet het nu verder? 'Het probleem is dat er steeds meer voedsel geproduceerd moet worden voor steeds minder geld en met steeds strengere regels'. Carola heeft er een dikke streep onder gezet tijdens de presentatie van haar nieuwe landbouwvisie. 'We putten de aarde uit en gooien ook nog eens een heleboel voedsel weg. De huidige voedselproductie is onhoudbaar.' Daarom stuurt ze aan op vernieuwing: 'Nederland moet over pakweg 10 jaar koploper zijn in kringlooplandbouw.' De basis daarvan is de bodem. 'Wat we aan de bodem onttrekken, moeten we ook weer aan de bodem teruggeven. Ik noem dat 'boeren met boerenverstand.' Dat hadden onze voorouders al in de gaten.' Terug naar vroeger staat gelijk aan innovatie. 'Dat is iets waar Nederland goed in is. Dan kunnen we onze sterke positie in de wereld behouden.'

Uit de loopgraaf

Jan ziet dat veel mensen Carola waarderen. Ze vinden haar betrokken en betrouwbaar. De kijkers van EenVandaag hebben haar verkozen tot meest gewaardeerde minister van Nederland. Carola is niet iemand die alleen maar op de winkel past. 'Er speelt veel in deze sector. Toen ik begon nam ik mij voor om met een heleboel boeren, tuinders en vissers te gaan praten. En ik heb met chef-koks aan tafel gezeten, met de kleinste vissers en alles daartussenin. Iedereen zei: 'Zet een stip op de horizon.' Boeren moeten investeringen doen voor minstens 10 jaar. Dat vraagt om duidelijkheid voor de lange termijn.' Die stip op de horizon is er gekomen met de nieuwe landbouwvisie die Carola presenteerde: 'Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden. Nederland als koploper in kringlooplandbouw.' Een dag na de presentatie kopte Trouw: 'Het roer gaat om in de landbouw.'

De minister haast zich om te zeggen dat ze die visie niet alleen bedacht heeft. 'Ik heb mensen uitgenodigd om mee te denken die niet zomaar bij elkaar aan tafel schuiven. Daarvoor moesten ze soms uit hun loopgraaf

komen. Het is soms net alsof je van de boer bent óf van de natuur, terwijl ik denk dat die twee elkaar heel hard nodig hebben. De boer kan niet zonder de natuur en de natuur niet zonder de boer. Ik heb ze bij elkaar gebracht. Dat vond ik een feest! Er was soms sprake van een stevig debat, maar we gingen altijd goed uit elkaar.'

Dat maakt verschil

Het typeert de manier van werken van Carola. Dat valt de mensen in haar omgeving op. 'Ze staat voor de sector en straalt warmte uit,' weet Marc Calon van LTO. De minister zoekt de verbinding. En die manier van werken ziet ze ook graag bij anderen. 'In de politiek word je afgerekend op resultaat. Dat snap ik wel, maar eigenlijk is het vreemd. Het is ook heel belangrijk op welke manier je iets bereikt.' Ze kijkt veelbetekenend naar Jan. 'Ik hoop dat mensen ons als politici van de ChristenUnie daaraan herkennen. Dat we luisteren naar iedereen. Ik moet moeilijke beslissingen nemen. Dat veroorzaakt soms boosheid of teleurstelling, want het is onmogelijk om het iedereen naar de zin te maken. Ik vind het belangrijk dat mensen ervaren dat ze serieus genomen zijn en dat je zorgvuldig bent. Dat maakt voor mij verschil.' Dat betekent niet dat de minister treuzelt. Ze is volgens Calon 'rechtdoorzee' en 'niet bang' en 'als mensen er een rommeltje van maken is ze keihard.'

Groen en rood

Er danst een fotograaf om het duo heen. 'Even een foto maken'. Dat valt niet mee, want er staat een stevige bries op de uitgestrekte weilanden. De haren van Carola waaien steeds in haar gezicht. Daar heeft Jan geen last van. Terwijl de fotograaf een plaatje probeert te schieten, praten de twee onverstoord verder. 'Terug naar de landbouw', oppert Jan. 'De landbouwvisie is door landbouw- en natuurorganisaties positief ontvangen. Hier en daar klinkt ook een kritische noot. Laat de minister niet te veel aan de sector zelf over? Moet ze niet de regie nemen? Jan wil weten hoe dat zit. 'Ik zeg niet: 'Veel succes ermee.' Ik neem mijn verantwoordelijkheid en ga de regie pakken. Het gaat erom dat steeds meer boeren kringlooplandbouw gaan toepassen. Ik weet dat er in Friesland al veel boeren zijn die zo werken, maar we zijn er nog niet.' Ze is ook realist. 'Wij kunnen natuurlijk wel een heleboel willen, maar de boer moet er ook een boterham mee kunnen verdienen.'

Dat herkent Jan. 'Ik heb ergens gelezen over een boer die best groen wil werken, maar niet rood wil staan.' Carola knikt. 'Dat bedoel ik. Het gaat over het voedsel van ons allemaal. Over de kwaliteit ervan en over de prijs. Dat raakt ons allemaal.' Het veldje met aardappels is inmiddels uit het zicht verdwenen, maar Jan komt er toch nog even op terug. 'Die boer is een heel seizoen aan het werk voor die kilo aardappels waarvoor hij van de supermarkt maar 6 cent krijgt. Dat kan toch niet?' Dat houdt ook Carola bezig. 'Boeren moeten meer macht krijgen in de onderhandelingen met de tussenhandel en de supermarkten. Zij moeten met elkaar een blok kunnen vormen. Als boeren tegen oneerlijke handelspraktijken aanlopen, moeten ze dat ergens kunnen melden. Er moet een meldpunt komen waar geschillen beslecht kunnen worden. Daar ga ik werk van maken.'

Supermarkten

Carola wil openheid over de prijzen die aan de boer betaald worden. 'Ik wil in de krant niet alleen lijstjes zien met goedkope supermarkten, maar ook lijstjes met de prijs die de supermarkten aan de boer betalen. Dan kan je bij de wekelijkse boodschappen zelf bepalen wat je een eerlijke prijs voor de boer vindt.' Ze blijft er op hameren dat de toekomst van de landbouw een zaak is van ons allemaal en onderstreept dat met een voorbeeld: 'In de zomermaanden protesteerden consumenten tegen supermarkten die komkommers

en tomaten afkeurden, omdat er een 'schoonheidsfoutje' aan zat. Toen zei iedereen verontwaardigd: 'Dat maakt toch niet uit. Als de smaak maar goed is.' Die reactie van de consumenten had impact. Daar keken de supermarkten toch van op. Daarom zeg ik: 'Dit raakt ons allemaal. Het gaat over ons dagelijks voedsel. Hier spelen we allemaal een rol in'.

Het tweetal nadert de eerste huizen van het dorp. Daar gaan ze weer uit elkaar. Jan heeft in de gaten dat de minister de lat hoog legt. In de eerste plaats voor zichzelf. En dan is ze ook nog vicepremier. 'Hoe houdt u dat vol?' 'Als je dingen doet waar je blij van wordt, krijg je daar ook wel weer energie van.' Er is nog iets. 'En soms op tijd gaan slapen. Dat probeer ik ook wel.'

Spin in het web

'Ik geloof dat boeren er baat bij hebben als we landbouw en natuur in samenhang benaderen', concludeert Carola. 'De kennis en wijsheid van boeren moeten we gebruiken om de natuur te beschermen. We genieten met z'n allen van onze natuur. Het is verdraaid nog aan toe onze verantwoordelijkheid om de soms kwetsbare natuur door te geven aan onze kinderen.'

Jan is gecharmeerd van dat idee, maar ziet dat het nog niet overal lukt. 'De boeren en natuurorganisaties hebben soms heel uiteenlopende belangen. Het waterpeil in het Lauwersmeer gaat met 40 cm omhoog. Boeren zijn als de dood voor vernatting en verzilting. Natuurorganisaties lopen geen risico. Dat komt va bij de boeren. Enorm frustrerend. Boeren houden van de natuur, maar je mag ze niet overvragen.' Carola herkent het spanningsveld. 'Daar kan jij een rol in spelen. Als lokale politicus sta je dicht bij de mensen. Hoe kun je de boer en de natuur helpen?' Het valt Carola op dat de ChristenUnie vertegenwoordigd is op alle bestuurlijke niveaus en daardoor kan verbinden en ook resultaat kan bereiken. 'Onderschat de waterschappen niet. Die zijn heel belangrijk voor landbouw en natuur. Daar hebben wij ook overal mensen zitten. Gemeenteraadsleden zijn misschien wel de spin in het web. Je bent in de positie om mensen bij elkaar te brengen en te verbinden, om in goed overleg echt dingen voor elkaar te krijgen. Het begint altijd met praten. Dat je gaat luisteren naar elkaar. Dat je hoort wat de ander zegt en wat hij doet en waarom hij dat belangrijk vindt. Dat kan eraan bijdragen dat je meer grip krijgt voor iemands positie. En zo kom je verder!'

De kracht van samen

Lijst 3

ChristenUnie

Noardeast-Fryslân

Woordzoeker

Los de woordzoeker op en plaats de letters in de juiste volgorde in de oplossingsbalk onder de puzzel. Daarmee maak je kans op ‘Koken met passie’ van Han Wilmink. De oplossing kun je per mail sturen aan woordzoeker@schipperenoosterwijk.nl.

Let op!
De sluitingsdatum is zaterdag 1 december a.s. De winnaar wordt op www.noardeast-fryslan.christenunie.nl bekendgemaakt. Veel puzzelplezier!

R	W	U	O	B	D	N	A	L	P	O	O	L	G	N	I	R	K
U	S	U	S	R	U	C	S	P	A	H	C	S	R	E	D	U	O
U	D	O	R	P	S	A	M	B	A	S	S	A	D	E	U	R	S
T	V	R	I	J	W	I	L	L	I	G	E	R	S	W	E	R	K
L	S	J	I	W	R	E	D	N	O	S	P	E	O	R	E	B	G
U	L	A	A	R	T	U	E	N	E	I	G	R	E	N	E	O	E
C	S	T	A	G	E	P	L	E	K	K	E	N	T	R	O	P	S
S	M	D	G	L	R	E	T	S	E	E	M	E	G	R	U	B	G
D	A	E	S	A	E	I	N	U	N	E	T	S	I	R	H	C	T
N	N	O	A	R	D	E	A	S	T	F	R	Y	S	L	A	N	E
A	T	H	E	R	I	N	D	E	L	I	N	G	A	N	J	U	M
L	E	O	E	M	E	A	O	A	E	E	Z	N	E	D	D	A	W
E	L	L	D	U	H	L	K	Z	R	E	D	U	O	H	T	E	W
T	Z	W	E	L	J	S	K	S	L	E	P	P	A	D	R	A	A
T	O	E	O	L	I	Y	U	J	E	U	G	D	Z	O	R	G	M
A	R	R	M	O	R	R	M	N	E	M	E	N	R	E	D	N	O
L	G	D	R	K	V	F	R	A	A	B	W	U	O	R	T	E	B
P	R	A	A	N	E	T	B	M	A	N	E	R	E	D	U	O	D

- AARDAPPELS

ANJUM

ARMOEDE

BEROEPSONDERWIJS

BETROUWBAAR

BURGEMEESTER

CHRISTENUNIE

DOKKUM

DONGERADEEL

DORPSAMBASSADEURS

ENERGIENEUTRAAL
- FRYSLAN

HERINDELING

HOLWERD

JEUGDZORG

KOLLUM

KRINGLOOPLANDBOUW

MANTELZORG

MIENSKIP

NOARDEASTFRYSLAN

ONDERNEMEN

OUDERENAMBTENAAR
- OUDERSCHAPSCURSUS

PLATTELANDSCULTUUR

SPORT

STAGEPLEKKEN

VRIJHEID

VRIJWILLIGERSWERK

WADDENZEE

WETHOUDER

ZONDAG

Oplossing:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Colofon

Redactie
Schipper & Oosterwijk - Partners in communicatie

Foto's
ChristenUnie Zwolle, Corrinne Bax,
Fotografie Henk Gaasbeek Ommen,
Gemeente Woudenberg en
Schipper & Oosterwijk

Concept
Schipper & Oosterwijk - Partners in communicatie

Vormgeving en beeldbewerking
idd.nu

Advertenties
Schipper & Oosterwijk - Partners in communicatie
info@schipperenoosterwijk.nl

Contact
ChristenUnie Noardeast-Fryslân
www.noardeast-fryslan.christenunie.nl

Lid worden

Help de ChristenUnie om verschil te maken:
noardeast-fryslan.christenunie.nl/lidworden

*Wij zijn Present.
Jij ook?*

Foto: Studio 24-7

Als problemen zich opstapelen... kun jij van betekenis zijn

www.stichtingpresent.nl

